REGIOPLAN

EVALUATIE VAN DE INFORMATIEVOORZIENING IN HET KADER VAN DE WET INBURGERING IN BARENDRECHT EN RIDDERKERK

- eindrapport -

drs. E. Tromp
drs. M. Brink

Amsterdam, april 2008
Regioplan publicatienr. 1684

Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: +31 (0)20 - 5315315
Fax : +31 (0)20 - 6265199

Onderzoek, uitgevoerd door Regioplan Beleidsonderzoek in opdracht van de gemeente Barendracht en de gemeente Ridderkerk.

VOORWOORD

Op 1 januari 2007 is de Wet inburgering in werking getreden. Ten opzichte van de oude wet betekent dit een wijziging in de doelgroep en de rol van de gemeenten bij het vormgeven van het inburgeringsstelsel. De nieuwe kerntaken van de gemeente zijn het voorzien in informatie over inburgering aan (potentiële) inburgeraars, het handhaven van de inburgeringsplicht en het aanbieden van een cursusaanbod aan specifieke groepen.

De gemeenten Ridderkerk en Barendrecht hebben de uitvoering van de nieuwe wet vanaf 2007 ter hand genomen. Zij hebben Regioplan Beleidsonderzoek gevraagd om een onderzoek uit te voeren naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de manier waarop zij de informatievoorziening rondom inburgering hebben vormgegeven. Voor u ligt het verslag van dit onderzoek.

Een woord van dank gaat uit naar de inburgeringsplichtigen in de gemeenten Ridderkerk en Barendrecht. Zij hebben grote bereidheid getoond om mee te werken aan het onderzoek, waardoor het mogelijk was een zeer goede respons te halen. Tevens willen wij de interviewers die de inburgeringsplichtigen op vakkundige wijze hebben geënquêteerd, hartelijk danken.

Het onderzoek is op prettige wijze begeleid door de opdrachtgevers. Wij willen mevrouw M. Wezemer van de gemeente Ridderkerk en mevrouw N. Simon en de heer C. Minnaard van de gemeente Barendrecht daarvoor hartelijk danken.

Het onderzoek is binnen Regioplan uitgevoerd door Elanor Tromp onder leiding van ondergetekende. Wij danken het secretariaat voor het verzorgen van de lay-out van het eindrapport.

Amsterdam, april 2008

Marjolein Brink
Projectleider

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding 1
1.1 Achtergrond en aanleiding 1
1.2 Onderzoeksdoel en onderzoeksvragen 3
1.3 Methoden van aanpak 4
1.4 Leeswijzer 6

2 Informatievoorziening in Ridderkerk en Barendrecht 7
2.1 Informatievoorziening in Barendrecht 7
2.2 Informatievoorziening in Ridderkerk 12
2.3 Samenvatting 19

3 Ervaringen van de doelgroep: Barendrecht 21
3.1 Respons en achtergrond doelgroep 21
3.2 Informatiekanalen 23
3.3 Onderwerpen van informatie 27
3.4 Resultaten informatieverstrekking 29
3.5 Samenvatting 32

4 Ervaringen van de doelgroep: Ridderkerk 35
4.1 Respons en achtergrond doelgroep 35
4.2 Informatiekanalen 37
4.3 Onderwerpen van informatie 41
4.4 Resultaten informatieverstrekking 43
4.5 Samenvatting 46

5 Doeltreffend en doelmatig 49
5.1 Barendrecht 49
5.2 Ridderkerk 53
5.3 Conclusies en aanbevelingen 56

6 Conclusies en aanbevelingen 59

1 INLEIDING

In dit eerste hoofdstuk van het rapport over de informatievoorziening in Ridderkerk en Barendrecht gaan we allereerst in op de wettelijke kaders aangaande dit onderwerp (paragraaf 1.1). In paragraaf 1.2 wordt uiteengezet wat het onderzoeksdoel en de onderzoeksvragen zijn van het onderzoek. Paragraaf 1.3 beschrijft de methoden van aanpak waarmee de onderzoeksvragen zijn beantwoord. Het hoofdstuk sluit af met een leeswijzer (paragraaf 1.4).

1.1 Achtergrond en aanleiding

De Wet inburgering in vogelvlucht
Op 1 januari 2007 is de *Wet inburgering* (WI) in werking getreden. Deze wet heeft de *Wet inburgering nieuwkomers* (WIN) en Oudkomersregelingen vervangen. Een belangrijk aspect waarop de WI afwijkt van het voorgaande beleid is dat zowel nieuwkomers als oudkomers inburgeringsplichtig zijn als zij niet kunnen aantonen dat zij in voldoende mate de Nederlandse taal beheersen en beschikken over kennis van de Nederlandse samenleving.[1] Alle inburgeraars worden geacht binnen een aantal jaren een algemeen geldend minimum taalniveau te halen.[2] Dit taalniveau is gesteld op A2 conform het Common European Framework of Reference (CEFR) op alle vier taalvaardigheden voor nieuwkomers. Voor oudkomers geldt dat zij niveau A2 moeten behalen op de deelvaardigheden luisteren en spreken en A1 op de deelvaardigheden lezen en schrijven. Het behaalde taalniveau wordt getoetst met behulp van het verplichte inburgeringsexamen. Wordt het vereiste niveau niet behaald binnen de wettelijke termijn, dan heeft de overheid de mogelijkheid de inburgeraar (financiële en verblijfsrechtelijke) sancties op te leggen.

Taakverdeling
In dit nieuwe inburgeringsstelsel staan drie actoren centraal: de inburgeraar, de lokale overheid (gemeenten) en de aanbieders van taalcursussen. De WI heeft als uitgangspunt dat de inburgeraars in beginsel zelf verantwoordelijk

[1] Nieuwkomers zijn vreemdelingen, in de leeftijd tussen 18 en 65 jaar die na het in werking treden van de WI voor een niet-tijdelijk doel in Nederland zijn toegelaten. Vreemdelingen die voor het in werking treden van de WI inburgeringsplichtig waren, worden eveneens tot deze groep gerekend.
Oudkomers zijn vreemdelingen in de leeftijd tussen 18 en 65 jaar die voor 1 januari 2007 al in Nederland woonden, maar niet gedurende hun leerplichtige leeftijd minimaal acht jaar in Nederland hebben gewoond en evenmin over diploma's beschikken waaruit blijkt dat zij voldoende kennis hebben van de Nederlandse taal en samenleving.

[2] Voor inburgeraars die het basisexamen inburgering hebben gehaald in het kader van de Wet inburgering in het buitenland (WIB) geldt een termijn van drieënhalf jaar. Voor de overige inburgeraars geldt de wettelijke termijn van vijf jaar.

zijn voor het nakomen van hun plicht tot inburgering en het behalen van het minimum vereiste taalniveau. Dat betekent dat zij zelf kunnen bepalen op welke manier zij de Nederlandse taal leren en kennis over de Nederlandse samenleving vergaren. Ook is de inburgeraar primair zelf verantwoordelijk voor de kosten.

De kerntaken van gemeenten in de nieuwe inburgeringswet zijn het voorzien in *informatie* over inburgering aan (potentiële) inburgeraars; het *handhaven* van de inburgeringsplicht en het aanbieden van een cursusaanbod aan specifieke groepen inburgeraars[3] (de *faciliterende taak*). In dit laatste geval voorzien de gemeenten in de kosten en geldt voor de inburgeraar alleen een eigen bijdrage.

Onderwijsaanbieders tot slot verzorgen de inburgeringstrajecten. Hierbij geldt het systeem van de vrije markt. Om inburgeraars te verzekeren van voldoende kwaliteit is een keurmerk ingesteld. Als een inburgeraar kiest voor een gekeurmerkte instelling komt hij in aanmerking voor een leningsfaciliteit bij de Informatie Beheer Groep (IBG) en een kostengerelateerde vergoeding.

Deltaplan Inburgering
In aanvulling op de WI is op 7 september 2007 het Deltaplan Inburgering gepresenteerd door het kabinet. Dit plan bevat naast aanvullingen enkele wijzigingen op de WI. De voorstellen waarvoor wetswijziging nodig is, zullen in de loop van 2008 door het parlement worden behandeld en naar verwachting in (de loop van) 2009 in werking treden.
Het kabinet wil met het Deltaplan Inburgering in de eerste plaats bereiken dat de kwaliteit van inburgeringsprogramma's verbetert. Een belangrijk instrument hiertoe is het bieden van meer maatwerk en duale programma's en het verbeteren van de competenties van de uitvoerders. Daarnaast is het streven om het aantal intubureringstrajecten te verhogen (tot 2011 250.000 trajecten). Een belangrijk instrument daartoe is dat gemeenten aan alle inburgeraars een aanbod kunnen doen voor een door het rijk bekostigd inburgeringsprogramma (met een eigen bijdrage van € 270,-). Hiermee wordt de doelgroep aan wie gemeenten een aanbod kunnen doen verbreed. Gemeenten blijven verplicht om een aanbod te doen aan asielgerechtigden en geestelijk bedienaren. Daarnaast mogen de gemeenten zelf beslissen welke prioriteiten zij stellen en welke groepen zij het eerst een aanbod doen. In de praktijk betekent dit dat meer mensen een aanbod kunnen krijgen. Deze verbreding van de doelgroep is reeds in november 2007 van kracht geworden en daarmee als eerste aanpassing op de WI ingevoerd.

[3] De WI regelt dat gemeenten een aanbod *moeten* doen aan asielmigranten en geestelijk bedienaren. Daarnaast *kunnen* gemeenten een aanbod doen aan bepaalde categorieën uitkeringsgerechtigde inburgeringsplichtigen en oudkomers zonder inkomen.

Informatievoorziening door gemeenten
Zoals aangegeven is één van de wettelijke taken van gemeenten het voorzien in informatie over inburgering aan inburgeraars. Voor nieuwkomers geldt dat zij binnen zes weken na inschrijving in de Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA) moeten worden opgeroepen voor een gesprek door de gemeente van vestiging. In dit gesprek wordt de vreemdeling op de hoogte gesteld van zijn inburgeringsplicht en geïnformeerd over het cursusaanbod en leningsfaciliteiten bij de Informatie Beheer Groep (IBG). Afhankelijk van de doelgroep waartoe de nieuwkomer behoort en van het beleid van de gemeente kan zij de inburgeraar een cursusaanbod doen.
Oudkomers worden geïdentificeerd uit het gegevensbestand Bestand Potentieel Inburgeringsplichtigen (BPI) waarvan de Informatie Beheer Groep (IBG) de beheerder is. Voor oudkomers geldt dat zij gefaseerd worden opgeroepen door gemeenten. Gemeenten hebben een aanzienlijke vrijheid in het bepalen welke groepen oudkomers als eerste worden opgeroepen. Ook de oudkomers worden geïnformeerd over de verplichte inburgering, het cursusaanbod en de mogelijkheid voor een lening. De doelgroep kan, afhankelijk van de keuzes van de gemeenten, evenals nieuwkomers mogelijk een cursusaanbod krijgen.

Onderzoek informatievoorziening inburgering Ridderkerk en Barendrecht
De gemeenten Ridderkerk en Barendrecht hebben Regioplan Beleidsonderzoek gevraagd een onderzoek uit te voeren naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de manier waarop zij de informatievoorziening rondom inburgering hebben vormgegeven. Dit onderzoek moet inzicht geven in de manier waarop beide gemeenten deze wettelijke taak invullen, welke doelen daarmee worden bereikt en wat de ervaring is van inburgeraars omtrent de informatievoorziening door de gemeente waarin zij wonen.

1.2 Onderzoeksdoel en onderzoeksvragen

Het doel van dit onderzoek is na te gaan in hoeverre de gemeenten Ridderkerk en Barendrecht hun informatievoorziening aan inburgeraars succesvol hebben georganiseerd. Dit doel is uitgewerkt in de volgende onderzoeksvragen:

- In hoeverre is de informatievoorziening doeltreffend?
- In hoeverre is de informatievoorziening doelmatig?
- Wat zijn de ervaringen van de doelgroep als het gaat om de informatievoorziening?

Doeltreffendheid
Met doeltreffendheid ofwel effectiviteit wordt bedoeld in welke mate de geformuleerde doelen ten aanzien van de informatievoorziening worden gerealiseerd. Hierbij wordt zowel gekeken naar het bereik van de informatieverstrekking als naar de resultaten van de informatieverstrekking.

Doelmatigheid
Bij de doelmatigheid ofwel efficiëntie van de informatievoorziening wordt gekeken in hoeverre de ingezette instrumenten de juiste instrumenten zijn (in termen van inspanningen versus opbrengsten) en waar de werking van deze instrumenten kan worden verbeterd (bijvoorbeeld kortere lijnen, minder kosten).

Tevredenheidsmeting
Om te achterhalen of de informatievoorziening de doelgroep bereikt en om zicht te krijgen op hoe de doelgroep de informatiekanalen en onderwerpen van informatie waardeert, wordt een tevredenheidsmeting onder inburgeraars ingezet. De uitkomsten geven inzicht in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de informatievoorziening.

1.3 Methoden van aanpak

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, zijn drie verschillende onderdelen ingezet, te weten:
1. Bestudering van beleidsnotities en registraties.
2. Telefonische gesprekken met beleidsmedewerkers en consulenten bij de gemeente Ridderkerk en de gemeente Barendrecht en met Stichting Vluchtelingenwerk Ridderkerk (SVWR).
3. Interviews onder de doelgroep/inburgeraars in de gemeente Ridderkerk en de gemeente Barendrecht.

Bestudering beleidsnotities
Bij aanvang van het onderzoek hebben we de beleidsstukken omtrent inburgering en informatievoorziening in de gemeente Ridderkerk en de gemeente Barendrecht bestudeerd. De stukken hebben ons een eerste inzicht gegeven in de manier waarop beide gemeenten de informatievoorziening hebben georganiseerd, wat het doel is van de informatievoorziening, wat de doelgroep is en wat het beoogde bereik. De twee belangrijkste documenten in dit kader betreffen het Uitvoeringsplan inburgering van de gemeente Barendrecht en de beleidsnotitie Ridderkerk Ingeburgerd.

Telefonische gesprekken met de gemeenten en Vluchtelingenwerk
De informatie uit de beleidsstukken is aangevuld met telefonische gesprekken in beide gemeenten. In Ridderkerk is gesproken met de betrokken beleidsmedewerker Sociaal Beleid, Participatie en Onderwijs en met de consulent Wet inburgering van de gemeente. Daarnaast is gesproken met een medewerker van SVWR, omdat deze organisatie betrokken is bij de informatieverstrekking aan de doelgroep.
In Barendrecht is gesproken met de beleidsmedewerker van Sociale Zaken en met de klantmanager Wet inburgering van de gemeente.

De respondenten zijn bevraagd over de werking van de informatievoorziening en over mogelijke knelpunten en sterkte punten die zich daarbij voordoen.

Interviews onder de doelgroep
Naast de interviews met betrokkenen in beide gemeenten was een belangrijke methode van informatieverzameling een uitgebreide interviewronde onder de doelgroep van (potentiële) inburgeraars. De doelgroep is benaderd voor een face-to-face-enquête. Voorafgaand aan deze bezoeken hebben de inburgeraars een brief van hun gemeente gekregen waarin het onderzoek werd aangekondigd.
Van de nieuw- en oudkomers die door de gemeente Ridderkerk en Barendrecht reeds zijn geïnformeerd over de inburgeringspraktijk en/of op een taaltraject zitten, zijn de adressen verstrekt door de gemeenten. In een aantal gevallen waren ook telefoonnummers bijgevoegd, zodat vooraf al een afspraak voor het gesprek kon worden gemaakt. In de overige gevallen zijn de interviewers langs de deuren gegaan. Per adres zijn maximaal drie pogingen gedaan om de respondent thuis te treffen. Hierbij zijn de respondenten op verschillende dagdelen benaderd. Elk geslaagd gesprek duurde gemiddeld dertig minuten en vond plaats aan de hand van een gesloten vragenlijst. De interviews zijn uitgevoerd door interviewers met een niet-Nederlandse herkomst die meerdere talen beheersten. Het betrof voornamelijk studenten van het hbo en de Erasmus Universiteit. De respons is opvallend goed en ligt in Ridderkerk op 65 procent en in Barendrecht op 64 procent. Tabel 1.1 geeft hiervan een overzicht. De goede respons is het gevolg van een combinatie van de volgende factoren:

- De vooraankondiging van het onderzoek door de gemeente middels een brief.
- Het feit dat de inburgeraars (in sommige gevallen) vooraf telefonisch konden worden benaderd voor het maken van een afspraak (dit kon door de inzet van niet-Nederlandse interviewers gebeuren in de eigen taal van de respondenten).
- De inzet van de face-to-face-enquête bij de doelgroep thuis.
- De inzet van geschoolde interviewers met een niet-Nederlandse herkomst.

Tabel 1.1 Overzicht respons in Ridderkerk en Barendrecht (in absolute aantallen en percentages)

	Ridderkerk		Barendrecht	
Interview…	Absoluut	%	Absoluut	%
Succesvol afgerond	17	65	34	64
Geweigerd na introductiebrief gemeente	3	12	1	2
Geweigerd aan de deur	1	4	8	15
Niet thuis	5	19	9	17
Anders	-	-	1	2
Totaal	26	100	53	100

Bron: gesprekken met oud- en nieuwkomers in Ridderkerk en Barendrecht in de periode 16 februari tot 2 maart 2008

1.4 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 gaat in op de manier waarop de informatievoorziening in de gemeente Barendrecht en Ridderkerk is georganiseerd. Het doel, de vorm en de uitvoering komen in dit kader aan bod. Hoofdstuk 3 beschrijft de ervaring van de oud- en nieuwkomers wat betreft de informatievoorziening in Barendrecht. Aan de orde komt of de informatie de doelgroep bereikt, hoe zij de wijze waarop de informatie hen bereikt waarderen, hoe de onderwerpen van informatie worden gewaardeerd en wat de resultaten zijn van de gekregen informatie. Hoofdstuk 4 beschrijft dezelfde onderwerpen voor de gemeente Ridderkerk. Hoofdstuk 5 brengt in kaart wat de onderzoeksbevindingen zeggen over de doeltreffend- en doelmatigheid van de informatievoorziening in beide gemeenten. Het rapport sluit af met conclusies en aanbevelingen (hoofdstuk 6).

2 INFORMATIEVOORZIENING IN RIDDERKERK EN BARENDRECHT

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de informatievoorziening aan inburgeraars in Barendrecht en Ridderkerk vorm krijgt. Aan beide gemeenten wordt een paragraaf gewijd (paragraaf 2.1 en paragraaf 2.2). Beschreven wordt aan welke doelgroepen de gemeenten informatie verstrekken en wat daarvan het doel is. Vervolgens komt aan de orde op welke manier de informatie wordt vormgegeven en uitgevoerd. Het hoofdstuk sluit af met een samenvatting (paragraaf 2.3).

De inhoud van dit hoofdstuk is gebaseerd op gemeentelijke beleidsnoties[1] aangaande de implementatie van de WI en op aanvullende interviews met:

- twee beleidsmederkers (Barendrecht en Ridderkerk);
- twee WI-consulenten (Barendrecht en Ridderkerk);
- een medewerker van Stichting Vluchtelingenwerk Ridderkerk (SVWR).

2.1 Informatievoorziening in Barendrecht

2.1.1 Doel en doelgroep

Doel

De informatieverstrekking in Barendrecht is ingebed in een keten van handelingen met als uiteindelijk doel het verbeteren van het Nederlandse taalniveau van de inburgeraar door deelname aan een inburgeringstraject. Dit realiseert de gemeente door de inburgeraars vanaf het moment van informatieverstrekking niet meer los te laten tot het moment van plaatsing op een traject.

De gemeente wil met haar manier van informatieverstrekking een zo groot mogelijk *bereik* hebben (zo veel mogelijk doelgroepen en inburgeraars bereiken). Niet alleen de omvang van het bereik is van belang, maar ook dat de informatie wordt *begrepen*. Door de informatie in verschillende talen aan te bieden, wil de gemeente dit op praktische wijze realiseren.
Naast het optimaliseren van het bereik en het begrip, is een tweede belangrijk doel de inburgeraars te *motiveren* hun taal te verbeteren, deel te nemen aan een traject en hierbij gebruik te maken van het aanbod dat de gemeente hen doet. De gemeente probeert dit te bereiken door in het wettelijk verplichte intakegesprek niet uitsluitend te focussen op de rechten en plichten van de inburgeraar, maar vooral op het enthousiasmeren van de klant. Door het aanspreken van de inburgeraars in de eigen taal (door de vertaalde folder of

[1] Ridderkerk: Beleidsnotitie Ridderkerk ingeburgerd, 2007.
Barendrecht: Uitvoeringsplan inburgering, 2007.

het inzetten van een tolk) hoopt de gemeente de doelgroep te motiveren. Volgens de gemeente voelen inburgeraars zich meer persoonlijk benaderd als ze zien dat de gemeente haar best doet om de informatie zo over te brengen dat het voor de inburgeraar begrijpelijk is. De bereidheid om mee te werken wordt daardoor vergroot. Het uiteindelijke doel is dat de inburgeraar gemotiveerd een aanbod van de gemeente accepteert en hier de voordelen van inziet.

Doelgroep

De doelgroepen aan wie de gemeente informatie omtrent inburgering verstrekt, omvat alle groepen inburgeraars. Barendrecht heeft ervoor gekozen deze groepen naast informatieverstrekking ook allemaal een inburgeringsaanbod te doen. De volgende doelgroepen krijgen informatie en een aanbod:

- De doelgroepen vanuit de WI waaraan de gemeente *verplicht* is een inburgeringsaanbod te doen, te weten asielgerechtigden en geestelijk bedienaren. In de praktijk betreft dit zowel nieuw- als oudkomers.
- De doelgroepen vanuit de WI waaraan de gemeente een inburgeringsaanbod *kan* doen, te weten inburgeringsplichtige (WWB)-uitkeringsgerechtigden en inburgeringsplichtigen zonder eigen inkomsten. In de praktijk betreft dit veelal vrouwelijke oudkomers.
- De doelgroepen vanuit de WI waaraan de gemeente vanaf november 2007 een aanbod *mag* doen, te weten inburgeringsplichtigen met een reguliere verblijfsvergunning (gezinsvormers en gezinsherenigers).[2] In de praktijk betreft dit veelal nieuwkomers.

Naast inburgeringsplichtigen voorziet Barendrecht ook vrijwillige inburgeraars (de zogenoemde inburgeringsbehoeftigen) van informatie en een aanbod op grond van de Regeling 2007. Het betreft inburgeraars die de Nederlandse nationaliteit hebben, maar de taal nog onvoldoende beheersen. De groepen die een aanbod krijgen, zijn uitkeringsgerechtigd of hebben geen inkomen uit betaalde arbeid of uitkering of zijn geestelijk bedienaar. Deze doelgroep blijft buiten beschouwing van het onderzoek.

Traceren doelgroep

In Barendrecht vestigen zich gemiddeld 35 *nieuwkomers* per jaar. Deze groep moet volgens de WI binnen zes weken na inschrijving in de GBA worden opgeroepen en benaderd met informatie over inburgering. In de praktijk blijkt echter dat het lastig is om de doelgroep binnen deze termijn te traceren en aan te schrijven. De reden hiervan is dat er tussen Burgerzaken en de afdeling Sociale Zaken nog geen goede afspraken zijn gemaakt over de filtering van de

[2] Hiermee anticipeert de gemeente Barendrecht op de Wetswijziging aangaande de WI als gevolg van het Deltaplan Inburgering. Het Deltaplan regelt dat gemeenten vanaf 1 november 2007 aan alle inburgeraars een aanbod mogen doen. Voor 1 november 2007 was deze derde doelgroep vanuit de WI verplicht zich zelfstandig voor te bereiden op het inburgerings-examen. De gemeente had voor deze doelgroep alleen een informerende en handhavende functie.

doelgroep uit de GBA en het doorgeven aan Sociale Zaken. Binnenkort kan de gemeente echter achterhalen welke nieuwkomer zij (nog niet) heeft bereikt. Dan komt namelijk een lijst beschikbaar van het landelijk Informatiesysteem Inburgering (ISI), beheert door de IBG, met daarop alle nieuwkomers binnen de gemeente. Daarnaast wil Sociale Zaken structurele afspraken met Burgerzaken en over het tijdig traceren en doorgeven van namen van nieuwkomers vanuit de GBA naar Sociale Zaken.
Voor de *asielgerechtigde nieuwkomer die een status verkrijgt* verloopt het proces anders en zijn er geen knelpunten. Gemeenten zijn wettelijk verplicht vergunninghouders te huisvesten. Dat gebeurt volgens een verdeelsleutel gebaseerd op het inwonertal: de taakstelling. Gelijktijdig met de huisvesting krijgt deze groep een inburgeringstraject van de gemeente aangeboden en maatschappelijke begeleiding. De asielgerechtigde nieuwkomers zijn daarmee eerder in beeld dan de overige nieuwkomers (veelal gezinsvormers en herenigers).

In Barendrecht wonen 285 *oudkomers* die via het BPI zijn getraceerd. De oudkomers worden tot 2011 gefaseerd benaderd. Hierbij wordt geen doel-groepenbeleid gevoerd. Het BPI-bestand wordt als het ware vanaf het begin afgewerkt. Oudkomers met een *WWB-uitkering* worden met voorrang uit het bestand gefilterd. Het bestand van Sociale Zaken wordt hiertoe naast het BPI gelegd.

Naast de tracering van inburgeraars uit het BPI, de GBA en door de taakstelling, geeft de gemeente aan dat inburgeraars zich soms ook zelf melden (de *zelfmelders*). Deze groep laat bijvoorbeeld via de gemeente weten geïnteresseerd te zijn in inburgering. Het kan hierbij gaan om inburgerings-plichtigen en inburgeringsbehoeftigen. De vraag van zelfmelders wordt meteen opgepakt door de gemeente en meegenomen in het proces dat leidt naar een inburgeringstraject.

De gemeente geeft aan dat zij goed op schema ligt met het bereik van (potentiële) inburgeraars. Zij kan daarom vanaf 2008 meer aandacht geven aan de informatievoorziening aan moeilijk bereikbare inburgeringsplichtige en -behoeftige oudkomers. Het gaat veelal om *vrouwelijke opvoeders* die bijvoorbeeld via basisscholen en consultatiebureaus beter kunnen worden bereikt.

2.1.2 Vorm en uitvoering

De voornaamste manieren van informatievoorziening in Barendrecht zijn de informatiefolder in de eigen taal en het intakegesprek bij de gemeente.
Het intakegesprek is een wettelijke verplichting voor gemeenten. De folder, die in de taal van de inburgeraar is opgesteld, wordt door de gemeente ingezet als extra service. In het onderstaande gaan we nader in op de genoemde manieren van informatievoorziening.

Brief en folder

De gemeente schrijft de inburgeraars aan met een brief binnen twee weken na de tracering uit één van de bestanden. Bijgesloten bij de brief is een folder in de eigen taal van de inburgeraar. De gemeente Barendrecht heeft deze door het rijk opgestelde folder laten vertalen in zeven talen: Arabisch, Turks, Perzisch, Engels, Spaans, Russisch en Frans. Dit kon gerealiseerd worden met het implementatiebudget van de rijksoverheid. Het informatiepakket (brief en folder) bevat informatie over inburgering (wie moet inburgeren, waar kan je inburgeren, wat kost het et cetera), informatie over de plichten van de inburgeraar en de gemeente en een afspraak met de WI-consulent van de gemeente.

Intakegesprek

Binnen twee weken na de informatieverstrekking door de brief en folder worden de inburgeraars verwacht op het gemeentehuis voor een intakegesprek met de WI-consulent. Nagenoeg alle inburgeraars geven gehoor aan de uitnodiging. Het gesprek duurt ten minste een half uur. Het accent van het gesprek ligt op het motiveren van de inburgeraar door het verstrekken van informatie en door het laten zien van de voordelen van een aanbod door de gemeente. Door het aanbod hoeft de inburgeraar zijn inburgering niet zelf te regelen en te financieren (behalve de eigen bijdrage). In de meeste gevallen weet de gemeente de inburgeraar te overtuigen en wordt de inburgeraar meteen doorgeleid naar één van de onderwijsaanbieders (Taalbureau Ooverbruggen of het Albeda College). De inburgeraar hoeft hiervoor geen aparte afspraak te maken.

De taak van de onderwijsaanbieder
Na het intakegesprek bij de gemeente wordt de inburgeraar in tachtig procent van de gevallen nog dezelfde dag aangemeld bij de onderwijsaanbieder. Voor de overige twintig procent duurt de aanmelding maximaal twee weken.
De onderwijsaanbieder vertelt de inburgeraar meer over de taaltrajecten en stelt, afhankelijk van het niveau en diens achtergrond (werkzoekend; opvoeder) een (duaal)traject voor. De inburgeraar ondertekent het onderwijsplan en gaat vrijwel meteen van start. De formele afhandeling tussen de gemeente en de onderwijsaanbieder (zoals het ondertekenen van de beschikking) gebeurt door de snelheid van de procedure pas als de inburgeraar al is gestart met het traject. De onderwijsaanbieders werken met maandelijkse instroommomenten. Vanaf het gesprek met de WI-consulent heeft de inburgeraar daardoor maximaal één maand wachttijd voor hij met inburgering kan starten.

Figuur 2.1 geeft het proces en de tijdsspanne van de informatievoorziening in Barendrecht schematisch weer. Het stroomschema laat zien dat het proces van informatievoorziening gemiddeld vier weken duurt.

Figuur 2.1 Stroomschema informatievoorziening Barendrecht: taken en tijdspad

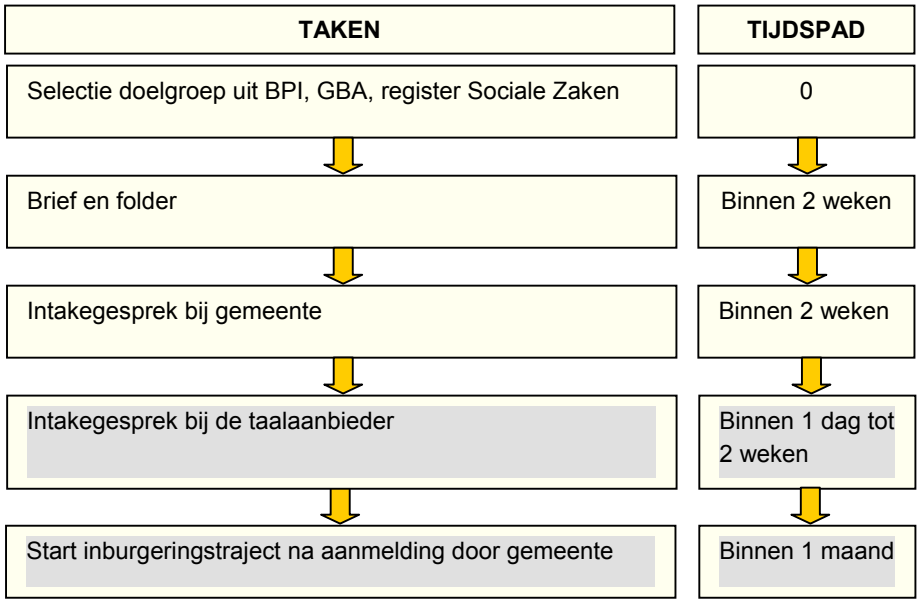

Naast de folder in de eigen taal en het intakegesprek worden (potentiële) inburgeraars in Barendrecht ook op andere manieren bereikt met informatie. Het betreft meer algemene en/of ad hoc manieren. In het onderstaande volgt een beschrijving.

Service-centrum

Als een burger zich met een vraag meldt bij het gemeentelijk Servicecentrum en het gesprek komt (ook) op inburgering, dan roept de baliemedewerker meteen de WI-consulent op. Deze komt vanaf zijn werkplek naar de balie en staat de inburgeraar ter plekke te woord. De WI-consulent geeft de inburgeraar de eerste informatie en plant een afspraak voor een persoonlijk gesprek. De WI-consulent geeft in het interview aan dat deze manier van werken veel vruchten afwerpt en substantieel bijdraagt aan het bereiken van de doelgroep.

Website

De website van de gemeente voorziet ook in een informatiepunt over inburgering. Dit informatiepunt is vanaf de zomer 2007 online en geeft (de partners) van inburgeraars algemene informatie over inburgering (wat houdt de inburgeringsplicht in; voor wie geldt de inburgeringsplicht; wat is de gang van zaken in Barendrecht wat betreft inburgering) en informatie over de aanmeldprocedure en de openingstijden van het gemeentelijk Servicecentrum. Via het informatieloket kan ook de folder worden gedownload (uitsluitend in het Nederlands).

Scholen

Moeilijk bereikbare groepen (zoals opvoeders, niet-WWB-uitkeringsgerechtigden, inburgeringsbehoeftigen) krijgen in 2008 meer aandacht van de gemeente. Ten behoeve van de informatievoorziening is de gemeente hiervoor in overleg met scholen en consultatiebureaus. Door te zorgen dat op

die plekken informatie over inburgering voor handen is, stimuleert zij dat de doelgroep zich als geïnteresseerde meldt bij het gemeentehuis. De gemeente geeft aan dat nu het inburgeringsbeleid en het bereik van inburgeraars goed op orde is en de prioritaire groepen vanuit de WI benaderd zijn, meer aandacht kan komen voor de groepen die niet direct bij de gemeente in beeld zijn.

Knelpunten
De belangrijkste knelpunten bij de informatievoorziening in Barendrecht zijn volgens de respondenten de volgende:

- Vanuit de IND worden beschikkingen van verblijfsvergunningen met vertraging doorgegeven aan de gemeente. Hierdoor wordt een nieuwkomer ook met vertraging aangeschreven over inburgering omdat de inburgeraar niet meteen in beeld is bij de gemeente.
- Nieuwkomers worden niet meteen bij inschrijving in de GBA getraceerd door Burgerzaken en doorgegeven aan de afdeling Sociale Zaken. Hierdoor worden de nieuwkomers met vertraging aangeschreven door de gemeente. Om dit knelpunt op te heffen, zou burgerzaken en Sociale Zaken moeten komen tot afspraken en afstemming.
- Voor sommige groepen oudkomers die inburgeringsplichtig zijn, geldt dat zij (nog) niet goed in beeld zijn bij de gemeente. Het gaat vooral om niet-uitkeringsgerechtigde opvoeders of om oudkomers die op andere gronden dan de Wwb een uitkering ontvangen. Deze mensen, waaronder een substantiële groep vrouwen, staan niet in de registers van Sociale Zaken.

2.2 Informatievoorziening in Ridderkerk

2.2.1 Doel en doelgroep

Doel
Het overkoepelende doel van de informatieverstrekking in Ridderkerk is om inburgeraars zodanig te informeren over inburgering dat zij ofwel zelfstandig hun inburgering kunnen regelen ofwel starten met een traject dat hen wordt aangeboden door de gemeente. Zij moeten daartoe op de hoogte zijn van hun rechten en plichten en van de mogelijke inburgeringsvoorzieningen.
Het college van B&W heeft er in het voorjaar van 2007, toen de WI beleidsmatig werd uitgewerkt en ingevoerd in de gemeente, voor gekozen om de inburgeraars door middel van een persoonlijke benadering te voorzien van informatie. Bij de uitwerking van dit doel is gekozen voor het organiseren van huisbezoeken die voorafgaand aan het wettelijk verplichte intakegesprek bij de gemeente worden ingezet. De huisbezoeken zijn daarmee een extra instrument dat de gemeente inzet voor informatievoorziening. Door de persoonlijke benadering hoopt de gemeente inburgeraars te stimuleren en te motiveren om in te burgeren.

Doelgroep

De doelgroepen aan wie de gemeente informatie over inburgering verstrekt, zijn alle groepen inburgeringsplichtigen. In 2007 zijn dat er in totaal 341. Dit is conform de wettelijke taak van gemeenten. Bij het doen van een inburgeringsaanbod aan inburgeraars beperkt Ridderkerk zich tot twee doelgroepen. Het betreft hier de asielgerechtigden die volgens de WI een aanbod *moeten* krijgen van gemeenten.[3] Daarnaast doet Ridderkerk een aanbod aan WWB-uitkeringsgerechtigden. Dit is een doelgroep die gemeenten een aanbod *kunnen* doen in het kader van de WI. De overige doelgroepen (zoals gezinsvormers, gezinsherenigers, opvoeders zonder inkomen) krijgen alleen informatie over inburgering en worden wat betreft hun inburgeringsplicht gehandhaafd. Tabel 2.1 geeft een overzicht van de verschillende doelgroepen en van de taken van Ridderkerk wat betreft inburgering.

Tabel 2.1 Overzicht van het aantal inburgeringsplichtigen en de taken van de gemeente wat betreft inburgering (situatie in 2007)

Doelgroepen	Informatie en handhaving	Informatie, aanbod en handhaving	Totaal
Nieuwkomers	25	-	25
Asielgerechtigde nieuwkomers	-	10	10
Oudkomers (taakstellers)*	212	-	212
Asielgerechtigde oudkomers	-	41	41
WWB-gerechtigde oudkomers	-	53	53
Totaal	337 (70%)	104 (30%)	341 (100%)

* Deze groep kan tot 2011 gefaseerd worden bereikt waarbij een vereist minimum geldt van achttien taakstellers in de periode 1 januari 2007 – 1 januari 2009.

Bron: gemeente Ridderkerk

De tabel laat zien dat ruim twee derde (70%) van de inburgeraars alleen informatie krijgt en gehandhaafd wordt. Bijna een derde (30%) krijgt ook een aanbod. Deze laatste groep wordt, naast de nieuwkomers, als eerste benaderd en opgeroepen voor inburgering.

Traceren doelgroep

Jaarlijks vestigen zich gemiddeld 35 *nieuwkomers* in Ridderkerk, waaronder ongeveer tien asielgerechtigden. De nieuwkomers worden binnen zes weken na inschrijving in de gemeente geïdentificeerd uit de GBA en voorzien van informatie over inburgering. De asielzoekers onder de nieuwkomers worden meteen bij vestiging in de gemeente opgenomen in het proces van informatievoorziening en krijgen een aanbod.

Naast de nieuwkomers wonen er 306 inburgeringsplichtige *oudkomers* in Ridderkerk. Deze groep moet in 2011 volledig zijn voorzien van informatie. De asielgerechtigden en WWB'ers onder hen moeten tevens een inburgeringsaanbod hebben gekregen. Voor het traceren van de oudkomers maakt de

[3] Geestelijk bedienaren zijn niet gevestigd in de gemeente.

gemeente gebruik van het BPI. Oudkomers met een *WWB-uitkering* komen via de werkconsulent van Sociale Zaken bij de WI-consulent van de gemeente in beeld. De oudkomers worden tot 2011 gefaseerd benaderd. Dat betekent dat per jaar gemiddeld honderd oudkomers moeten worden bereikt. Asielgerechtigde oudkomers en oudkomers met een WWB-uitkering krijgen hierbij voorrang. Ten aanzien van de overige oudkomers (ook wel de taakstellers genoemd) heeft de gemeente de wettelijke verplichting om ten minste achttien personen in de periode van 1 januari 2007 tot 1 januari 2009 te handhaven wat betreft hun inburgeringsplicht, maar om een bereik van gemiddeld honderd oudkomers per jaar te halen, wil de gemeente deze minimale eis echter (ruim) overstijgen.

2.2.2 Vorm en uitvoering

De voornaamste manieren van informatievoorziening in Ridderkerk zijn het *huisbezoek* door SVWR en het *intakegesprek* bij de gemeente. Het intakegesprek is een wettelijke verplichting. Het huisbezoek wordt als extra instrument ingezet ten behoeve van een persoonlijke benadering en het motiveren van de doelgroep. In het onderstaande gaan we nader in op het huisbezoek en de organisatie daarvan en op het intakegesprek.

Huisbezoek

In het huisbezoek krijgen de inburgeraars de eerste, algemene informatie over (het nut van) inburgering.[4] Daarnaast krijgen zij een gemeentelijk welkomstpakket overhandigd. In dit welkomstpakket zit onder meer informatie over inburgering, een folder van de IBG, informatie over het openbaar vervoer, een blocnote en pen, een knutselplaat voor kinderen en, alleen voor nieuwkomers, een set theedoeken met koeienprint. De huisbezoeken worden, vanaf de tweede helft van 2007, in samenwerking met SVWR uitgevoerd. De gemeente draagt zorg voor de organisatie, terwijl SVWR de uitvoering op zich neemt.

Samenwerking met SVWR

Na de beslissing van het college van B&W om de eerste informatie over inburgering over te brengen door een huisbezoek (april 2007), heeft de gemeente SVWR benaderd voor de uitvoering daarvan. SVWR heeft vervolgens een projectplan ingediend. Op basis van het projectplan krijgt SVWR een jaarlijkse subsidie. Volgens het projectplan moeten per jaar 100 inburgeraars een huisbezoek krijgen. In 2007 is bij circa 30 inburgeraars een huisbezoek afgelegd. Dat betekent dat het streefaantal over 2007 niet is gehaald. Oorzaken daarvan zijn dat de bezoeken pas in de tweede helft van het jaar van start gingen, een aantal vrijwilligers van SVWR uitvielen (zie hieronder) en dat het organiseren van de bezoeken logistiek ingewikkeld is en veel tijd kost.

Vanuit SVWR zijn een coördinator en vrijwilligers bij de huisbezoeken betrokken. De vrijwilligers leggen de huisbezoeken af en hebben daartoe voorafgaand een communicatietraining gehad, specifiek voor de doelgroep inburgeraars. Ook hebben zij

[4] Het huisbezoek is niet verplicht voor de inburgeraar. Het is wel de bedoeling dat hij zich afmeldt, indien hij niet in aanmerking wil komen voor een huisbezoek. Hij kan dan gelijk een afspraak met Sociale Zaken maken.

in een theoriecursus de basis van de WI geleerd. De vrijwilligers hebben veelal zelf een allochtone en/of vluchtelingen achtergrond. Een voordeel daarvan is dat zij zich goed kunnen verplaatsen in de doelgroep en uit eigen ervaring kunnen vertellen over inburgering. Bovendien is het streven dat het huisbezoek kan worden afgelegd door een vrijwilliger die dezelfde taal als de inburgeraar spreekt. Aanvankelijk zijn negen vrijwilligers gestart. Daarvan zijn er drie afgevallen. De huisbezoeken worden dus uitgevoerd door zes vrijwilligers, waarvan er één momenteel met zwangerschapsverlof is.

Vanuit de GBA, het BPI en op basis van informatie van Sociale Zaken selecteert de WI-consulent van de gemeente de inburgeraars die een huisbezoek moeten krijgen. Nieuwkomers, WWB'ers (oudkomers) en asielgerechtigden (zowel nieuw- als oudkomers) komen hiervoor als eersten in aanmerking. De gemeente streeft ernaar de inburgeraars binnen twee weken na tracering uit de registers een aankondigingsbrief over het huisbezoek te sturen. Het huisbezoek staat doorgaans een week na ontvangst van de brief gepland. Ook aan de coördinator van SVWR wordt de datum van het geplande huisbezoek doorgegeven, evenals de persoonsgegevens van de inburgeraar.
De coördinator gaat vervolgens aan de slag met het matchen van één van de vrijwilligers aan een huisbezoek. Dit is een tijdrovende klus. Het is vaak lastig om binnen een week een vrijwilliger te vinden die op de geplande datum tijd heeft. Eerst wordt daartoe per telefoon uitgezocht wie van de vrijwilligers beschikbaar is. Als dat rond is, bevestigt de coördinator de afspraak per brief aan de vrijwilliger met daarbij gevoegd de gegevens van de inburgeraar en een evaluatieformulier. Voorafgaand aan het bezoek, komt de vrijwilliger naar kantoor om het welkomstpakket voor de inburgeraar op te halen. Als de inburgeraar een man is, wordt het huisbezoek door twee vrijwilligers (het betreffen allemaal vrouwen) afgelegd.

Het verloop van het huisbezoek
De vrijwilligers werken tijdens het huisbezoek volgens een protocol. Daarin is een format voor het verloop van het gesprek opgenomen. De vrijwilligers stellen zich voor, maken een inleidend/sociaal praatje en gaan dan over op het onderwerp van het bezoek: inburgering. Het bezoek duurt idealiter een half uur. Te lang op een adres blijven, wordt gezien als niet professioneel.
Na afloop van het gesprek vullen de vrijwilligers het evaluatieformulier in. Dit formulier is door de gemeente opgesteld. Op het formulier kunnen de vrijwilligers noteren hoe het gesprek is verlopen, wat de wensen van de inburgeraar zijn, wat ongeveer het taalniveau van de inburgeraar is et cetera. De *inhoud* van het gesprek is persoonlijk en wordt niet op het formulier opgenomen.

Het is de bedoeling dat maximaal drie dagen na het huisbezoek de vrijwilligers het evaluatieformulier inleveren op kantoor. In de praktijk lukt dit niet altijd. Van het formulier wordt een kopie gemaakt en afgegeven aan de WI-consulent van de gemeente. Tussen het huisbezoek en het overdragen van het evaluatieformulier aan de gemeente zitten één tot twee weken. Na het overdragen van

het evaluatieformulier is de taak van SVWR afgesloten. Het komt echter geregeld voor dat de inburgeraar niet thuis is op het aangekondigde tijdstip voor het huisbezoek. Hiervan moet SVWR melding maken aan de gemeente. De WI-consulent geeft aan dat deze melding ongeveer twee weken na het onsuccesvolle huisbezoek binnenkomt. Het hele traject van aanschrijving en het inplannen van vrijwilligers wordt nog een keer doorlopen. In de tweede aankondigingsbrief aan de inburgeraar van de gemeente wordt benadrukt dat de inburgeraar verplicht is om thuis te zijn op de geplande datum (mits niet afgemeld). Na deze tweede ronde is 95 procent van de huisbezoeken geslaagd. De overige vijf procent krijgt geen huisbezoek meer aangeboden, maar moet zich zonder de basisinformatie melden bij de gemeente voor het intakegesprek.

Intakegesprek

Nadat de inburgeraars een huisbezoek hebben gekregen, worden zij uitgenodigd door de gemeente voor een intakegesprek. De intake vindt ongeveer drie weken na de terugkoppeling van het huisbezoek plaats. Op het moment van het intakegesprek zou de meerwaarde van het huisbezoek zich, volgens de planopzet van de gemeente, moeten laten gelden. De inburgeraar weet inmiddels de basis over inburgering en de bedoeling van de gemeente. Het bezoek aan de gemeente wordt daardoor (mogelijk) als minder ‘eng’ ervaren en de afstand tussen de gemeente en de inburgeraar verkleind. Tijdens de intake vertelt de WI-consulent de rechten en plichten van de inburgeraar volgens de WI. Indien nodig maakt de WI-consulent gebruik van de tolkentelefoon.

Als de inburgeraar behoort tot de doelgroep die geen aanbod krijgt van de gemeente, moet hij na het huisbezoek en het intakegesprek zelfstandig inburgeren. In het intakegesprek moet de inburgeraar echter wel zijn voorzien van informatie over mogelijke taalaanbieders, het Keurmerk Inburgering, de mogelijkheden en voorwaarden voor een lening bij de IBG et cetera. Inburgeraars die wel een aanbod krijgen, meldt de consulent meteen aan bij de onderwijsaanbieder Kapabel Taal (deze onderwijsaanbieder heeft een samenwerkingsverband met Alexander Calder Arbeidsintegratie). Kapabel Taal nodigt de inburgeraars binnen twee weken uit voor het vaststellen van het taalniveau en de indeling in een groep. De inburgeraar kan vervolgens binnen maximaal twee weken starten met het traject. Figuur 2.2 geeft het proces en de tijdsspanne van de informatievoorziening in Ridderkerk schematisch weer. Het schema brengt de ketensamenwerking in Ridderkerk waarbij de gemeenten, SVWR en de taalaanbieder betrokken zijn, in beeld.

Het stroomschema laat zien dat het proces van informatievoorziening in het gunstigste geval circa acht weken duurt. Als de potentiële inburgeraar bij het eerste huisbezoek niet thuis is, loopt deze periode echter op tot circa twaalf weken.

Figuur 2.2 Stroomschema informatievoorziening Ridderkerk: taken en tijdspad

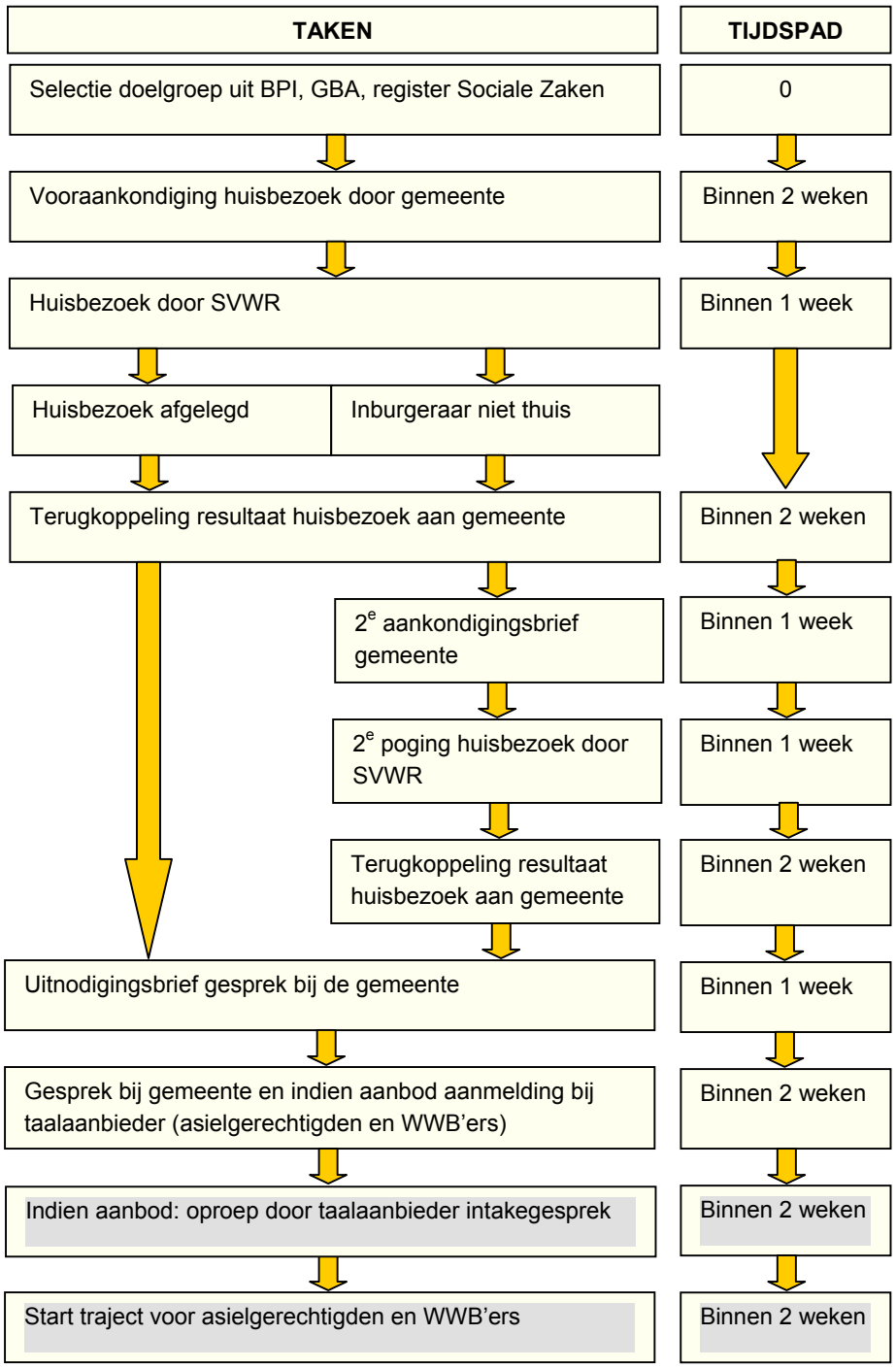

Knelpunten

De belangrijkste knelpunten bij de informatievoorziening in Ridderkerk doen zich volgens de respondenten voornamelijk voor rondom de huisbezoeken.

Het gaat om de volgende punten die door de respondenten gesignaleerd zijn:

- De organisatie van de huisbezoeken kost veel tijd en inspanning, zowel voor de WI-consulent (gemeente) als voor de coördinator bij SVWR.
- De constructie waarbij meerdere partijen betrokken zijn met ieder eigen taken die aan elkaar moeten worden overgedragen, resulteert in een traject met een lange tijdsduur. Tussen elke overdracht zit standaard één tot twee weken. Dit betekent ook dat het lang duurt voordat de gemeente de inburgeraar kan uitnodigen voor het intakegesprek. Het komt ook voor dat een inburgeraar zichzelf meldt en op intake wil zonder huisbezoek.
- De WI-consulent moet de inburgeraars dikwijls twee keer aanschrijven voordat de inburgeraar thuis is. De geplande datum moet doorgegeven worden aan SVWR. Voorts moet de gemeente erop toezien dat zij de evaluatie van het huisbezoek retour ontvangt. Het hele traject betekent een niet geringe administratie en een aanzienlijke logistieke belasting voor met name de gemeente.
- De coördinator bij SVWR moet één week voorafgaand aan de huisbezoeken organiseren dat deze kunnen worden afgelegd. Zij ervaart dit als een knelpunt. Zo kort van tevoren zijn de vrijwilligers (die ook andere verplichtingen hebben) bijvoorbeeld niet op het afgekondigde tijdstip beschikbaar.
- Drie vrijwilligers zijn uitgevallen. De uitgevallen vrijwilligers waren al getraind om de huisbezoeken af te kunnen leggen. Het beperkte aantal beschikbare vrijwilligers maakt de uitvoering van de huisbezoeken minder flexibel.
- De huisbezoeken konden pas in de tweede helft van 2007 starten. Dit had te maken met de benodigde implementatietijd van de nieuwe WI en het werven en trainen van de vrijwilligers.

Als gevolg van de late start van de huisbezoeken, het tekort aan vrijwilligers, maar vooral door het arbeids- en tijdsintensieve karakter van de bezoeken, is het aantal huisbezoeken in 2007 sterk achtergebleven bij het voorgenomen aantal, zoals dit is opgenomen in het projectplan van SVWR.

Omdat de informatievoorziening nog niet voldoende op gang is gekomen, heeft de gemeente tot nu toe nog een beperkt bereik onder de groep oudkomers aan wie geen aanbod wordt gedaan (de taakstellers).
De gemeente concentreert zich in dit stadium van de uitvoering van de WI namelijk vooral op informatievoorziening en het doen van inburgeringsaanbiedingen aan de doelgroepen die een aanbod krijgen.
Informatievoorziening en handhaving van de inburgeringsplicht ten aanzien van de overige groepen moet in de gemeente nog op gang komen. Als gevolg daarvan lijken de groepen oudkomers die geen aanbod krijgen zich nog onvoldoende te realiseren dat zij sinds de invoering van de WI inburgeringsplichtig zijn en dat zij een boete kunnen krijgen als zij daaraan geen gehoor geven.

2.3 Samenvatting

2.3.1 Barendrecht

De belangrijkste vormen van informatievoorziening aan inburgeraars in de gemeente Barendrecht zijn het sturen van een uitnodigingsbrief vergezeld van een informatieve folder en een intakegesprek bij de gemeente. De door het rijk opgestelde folder is door Barendrecht vertaald in zeven talen. De folder geeft algemene- en basisinformatie over inburgering. Het intakegesprek wordt afgenomen door de WI-consulent bij de gemeente. Alle inburgeraars krijgen een inburgeringsaanbod en worden na het intakegesprek doorgeleid naar één van de onderwijsaanbieders.

De folder zet de gemeente in als extra instrument naast het wettelijk verplichte intakegesprek. Door de inburgeraar in de eigen taal te benaderen, beoogt de gemeente de bereidheid van inburgeraars om mee te werken te vergroten. Zij wil de inburgeraars motiveren om in te burgeren en het aanbod van de gemeente te accepteren.

In Barendrecht worden zowel de nieuwkomers als een brede groep oud-komers met informatie bereikt. Van de oudkomers worden de WWB'ers met voorrang benaderd.

De belangrijkste gesignaleerde knelpunten wat betreft de informatievoor-ziening in Barendrecht hebben met het bereik van bepaalde groepen inburgeraars te maken. Zo kan de gemeente nieuwkomers niet meteen na vestiging in de gemeente aanschrijven met informatie. De reden daarvoor is dat beschikkingen van verblijfsvergunningen met vertraging worden doorgegeven aan de gemeente door de IND. Ook het traceren van nieuwkomers die zich inschrijven bij de GBA verloopt nog niet helemaal soepel. Sociale Zaken heeft onvoldoende zicht op de wijze waarop Burgerzaken nieuwkomers filtert uit het GBA. Mogelijk worden hierdoor nieuwkomers gemist. Een derde knelpunt ten aanzien van het bereik, is dat de doelgroep niet-uitkeringsgerechtigde opvoeders of oudkomers die op andere gronden dan de Wwb een uitkering ontvangen nog onvoldoende in beeld zijn bij de gemeente.

2.3.2 Ridderkerk

De belangrijkste vormen van informatievoorziening aan inburgeraars in de gemeente Ridderkerk zijn het afleggen van huisbezoeken aan de doelgroep en het intakegesprek bij de gemeente. De huisbezoeken worden, onder coördinatie van de gemeente en de coördinator bij SVWR, afgelegd door vrijwilligers van SVWR. Het intakegesprek wordt afgenomen door de WI-consulent bij de gemeente. Na het intakegesprek worden de inburgeraars die

een aanbod krijgen van de gemeente (asielgerechtigden en WWB'ers) doorgeleid naar de onderwijsaanbieder.

Het huisbezoek zet de gemeente in als extra instrument naast het wettelijk verplichte intakegesprek. Met deze aanpak beoogt de gemeente de inburgeraars op persoonlijke wijze te benaderen. Het doel hiervan is de afstand tussen inburgeraar en gemeente te verkleinen en de inburgeraar te motiveren en stimuleren om in te burgeren.

Tot nu toe zijn in Ridderkerk als eerste de nieuwkomers (waaronder een deel asielgerechtigden) met informatie bereikt en de groep oudkomers die asielgerechtigd zijn of een WWB-uitkering hebben. De asielgerechtigden en WWB-uitkeringsgerechtigden krijgen naast informatievoorziening ook een aanbod van de gemeente.

De belangrijkste gesignaleerde knelpunten wat betreft de informatievoorziening in Ridderkerk zijn geconcentreerd rond de huisbezoeken. Het organiseren van de huisbezoeken is arbeids- en tijdsintensief, onder andere omdat twee partijen (de gemeente en SVWR) bij het organiseren en uitvoeren van de bezoeken zijn betrokken. Het gevolg daarvan is dat het proces van informatievoorziening lang duurt, inburgeraars lang moeten wachten voordat zij met informatie worden benaderd en er relatief veel tijd overheen gaat voordat zij met een traject kunnen starten. Een ander gevolg van het arbeids- en tijdsintensieve informatietraject is dat het aantal bereikte inburgeraars tot nu toe beperkt is en achterligt bij het geplande aantal. Een substantieel deel van de potentiële inburgeraars (zoals oudkomers zonder eigen inkomen uit werk of uitkering) is nog niet in beeld bij de gemeente.

3 ERVARINGEN VAN DE DOELGROEP: BARENDRECHT

In dit hoofdstuk worden de ervaringen beschreven van de inburgeraars in Barendrecht aangaande de informatie die zij krijgen over inburgering. In paragraaf 3.1 laten we de respons zien onder de doelgroep en een aantal achtergrondgegevens van de respondenten.[1] Paragraaf 3.2 beschrijft of de inburgeraars (zich kunnen herinneren dat zij) informatie hebben ontvangen. Ook komt in deze paragraaf aan bod hoe tevreden zij zijn over de manieren waarop de informatie is ontvangen (de informatiekanalen). De tevredenheid over de onderwerpen van informatie wordt in paragraaf 3.3 beschreven. In paragraaf 3.4 gaan we in op de resultaten tot nu toe van de informatieverstrekking (weten de inburgeraars na de verkregen informatie meer over inburgering en zijn ze met een traject gestart?). Het hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting (paragraaf 3.5).

3.1 Respons en achtergrond doelgroep

In Barendrecht zijn bij de start van het onderzoek 53 inburgeringsplichtigen voorzien van informatie door de gemeente. Deze personen zijn door Regioplan benaderd voor deelname aan het onderzoek. De groep bestaat uit 15 mannen en 38 vrouwen. De vrouwelijke inburgeraars zijn daarmee duidelijk oververtegenwoordigd. Tabel 3.1 laat zien hoe deze mensen gerespondeerd hebben.

Tabel 3.1 Overzicht respons en non-respons naar geslacht (N=53)

Deelname aan het onderzoek	Man	Vrouw	Totaal
Ja	10 (67%)	24 (63%)	34 (64%)
Nee	5 (33%)	14 (37%)	19 (36%)
Totaal	15 (100%)	38 (100%)	53 (100%)

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

De tabel laat zien dat de respons in Barendrecht 64 procent bedraagt. De respons onder mannen en vrouwen is nagenoeg gelijk. Zie voor de redenen van non-respons hoofdstuk 1, tabel 1.1.

Van de respondenten die deelgenomen hebben aan het onderzoek is het land van herkomst en de gezinssituatie bekend. De tabellen 3.2 en 3.3 laten deze informatie zien.

[1] Hoewel een aantal achtergrondgegevens van de respondenten bekend is, zoals geslacht, wordt in dit hoofdstuk slechts in beperkte mate een vergelijking getrokken tussen mannen en vrouwen. De reden daarvan is dat het aantal respondenten beperkt is. Hierdoor hebben vergelijkende uitspraken slechts een beperkte betekenis.

Tabel 3.2 Overzicht land van herkomst respondenten (N=34)

Land herkomst	Man	Vrouw	Aantal
Turkije	2	5	7
Marokko	-	2	2
Afghanistan	-	2	2
Iran	-	3	3
Libanon	2	-	2
Kosovo	1	-	1
Armenië	1	1	2
Rusland	2	-	2
China	-	2	2
Thailand	-	1	1
Indonesië	-	1	1
Birma (Myanmar)	-	1	1
Japan		1	1
Brazilië	-	1	1
Colombia	-	1	1
Kenia	-	1	1
Nigeria	1	1	2
Soedan	1	1	2
Total	10	24	34

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

Uit de tabel blijkt dat zowel gezinsvormers en -herenigers als vluchtelingengroepen in het onderzoek zijn vertegenwoordigd. Dit beeld komt overeen met het beleid van de gemeente om, WWB-gerechtigden uitgezonderd, geen specifiek doelgroepenbeleid te hanteren wat betreft de informatievoorziening en het doen van een aanbod aan inburgeraars.

Tabel 3.3 Gezinssituatie naar geslacht (absolute aantallen, N=34)

Gezinssituatie	Man	Vrouw	Totaal
Gehuwd/samenwonend met kinderen	5	17	22 (65%)
Gehuwd/samenwonend zonder kinderen	2	2	4 (12%)
Alleenstaand met kinderen	-	5	5 (15%)
Alleenstaand zonder kinderen	3	-	3 (9%)
Totaal	10	24	34 (100%)

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

Bijna twee derde (65%) van de respondenten is gehuwd of samenwonend en heeft kinderen. Alleenstaand ouderschap komt onder deze groep respondenten alleen onder de vrouwen voor. De alleenstaande respondenten zonder kinderen in dit onderzoek zijn allen man.

Tot slot geeft tabel 3.4 een indicatie van het opleidingsniveau van de geïnterviewde respondenten. Uit de tabel blijkt dat bijna dertig procent van de respondenten alleen de basisschool heeft doorlopen. Bijna twee vijfde (38%) heeft een opleiding op mbo-niveau gevolgd.

Tabel 3.4 Opleidingsniveau naar geslacht (absolute aantallen, N=34)

Hoogst gevolgde opleiding	Man	Vrouw	Totaal
Geen onderwijs genoten	-	1	1 (3%)
Basisschool	2	8	10 (29%)
Vmbo-/lbo-niveau	-	2	2 (6%)
Mbo-niveau	5	8	13 (38%)
Hbo-niveau	3	2	5 (15%)
Universitair niveau	-	3	3 (9%)
Totaal	10	24	34 (100%)

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

3.2 Informatiekanalen

3.2.1 Gemeentelijke informatiekanalen

Van de 34 respondenten die deelgenomen hebben aan het onderzoek, geven 2 respondenten aan op geen enkele manier informatie te hebben gekregen over inburgering van de gemeente. De overige 32 personen hebben wel informatie gekregen.

Tabel 3.5 Informatie ontvangen naar geslacht (absolute aantallen, N=34)

	Man	Vrouw	Totaal
Wel informatie gekregen	10	22	32 (94%)
Geen informatie gekregen	-	2	2 (6%)
Totaal	10	24	34 (100%)

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

De informatie is voornamelijk in 2007 en 2008 ontvangen, blijkt uit tabel 3.6. Een aantal respondenten geeft daarnaast aan al vóór 2007 informatie over inburgering van de gemeente gekregen te hebben.

Tabel 3.6 Wanneer is de informatie ontvangen (N=32)

	Aantal respondenten	Percentage respondenten
Voor 2007	6	19
In 2007	18	56
In 2008	5	16
Weet respondent niet meer	3	9

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

Tabel 3.7 laat de informatiekanalen zien en de aantallen respondenten die aangeven via die kanalen informatie ontvangen te hebben.

Tabel 3.7 Informatiekanalen en aantallen respondenten die langs deze wegen informatie hebben ontvangen (meer antwoorden mogelijk, N=32)

Informatiekanalen	Aantal respondenten	Percentage respondenten
Gesprek bij gemeente	23	72
Folder van gemeente	22	69
Brief van gemeente	19	60
Telefoongesprek gemeente	2	6
Anders	2	6
Weet ik niet meer	1	3

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

De respondenten geven aan langs meerdere wegen informatie te hebben gekregen. De meest voorkomende informatiekanalen zijn de folder van de gemeente en het gesprek bij de gemeente. Zowel voor de folder als voor het gesprek geldt dat rond de 70 procent van de respondenten aangeeft langs deze weg informatie te hebben gekregen. Dit is geheel in overeenstemming met de manier waarop de informatieverstrekking in Barendrecht is georganiseerd. Deze manier wordt door nagenoeg alle respondenten (94%) als prettig ervaren. De overige respondenten hebben hier geen mening over.

Aan alle respondenten (dus ook aan de twee respondenten die geen informatie van de gemeente hebben ontvangen) is gevraagd wat hen de beste informatiekanalen lijken. De respondenten konden hierbij meerdere antwoorden geven. Het persoonlijke gesprek bij de gemeente en de informatieve brief en folder lijken de meeste respondenten (respectievelijk 19 en 15 personen) de beste informatiekanalen. Zes respondenten lijkt een huisbezoek ook een goede methode, ondanks het feit dat zij geen huisbezoeken hebben gehad.

Tabel 3.8 Informatiekanalen die de respondenten het beste lijken (meer antwoorden mogelijk, N=34)

Informatiekanalen	Aantal respondenten	Percentage respondenten
Gesprek bij gemeente	19	56
Brief en folder gemeente	15	44
Huisbezoek	6	18
Telefoongesprek gemeente	1	3

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

De respondenten onderbouwen hun antwoorden door aan te geven dat een persoonlijk gesprek bij de gemeente de meest directe en persoonlijke vorm van contact is. Dit ervaren zij als prettig. De folder (in de eigen taal) wordt gewaardeerd, omdat de respondenten die rustig thuis door kunnen lezen. Als zij iets vergeten zijn of informatie wordt niet meteen begrepen, dan kan de folder er nog eens bijgepakt worden.

3.2.2 De gemeentelijke informatiefolder

Van de 22 respondenten die de folder van de gemeente gekregen hebben, geeft het merendeel aan (64%) deze alleen in het Nederlands ontvangen te hebben. Zeven respondenten (32%) hebben de folder zowel in het Nederlands als in de eigen taal gekregen, terwijl één respondent aangeeft dat de folder alleen in de eigen taal was.

Tabel 3.9 Taal waarin de respondenten de folder hebben ontvangen (N=22)

Folder ontvangen…	Absoluut	Percentage
Alleen in het Nederlands	14	64
In het Nederlands en in de eigen taal	7	32
Alleen in de eigen taal	1	4
Totaal	22	100

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

Veruit de meeste respondenten die de folder hebben ontvangen, zijn daar positief over. Zij vonden hem informatief (86%) en begrijpelijk (82%). Zie tabel 3.10 en 3.11.

Tabel 3.10 Beoordeling folder: informatief (absolute aantallen, N=22)

Taal folder	Folder informatief		Totaal
	Ja	Nee	
Alleen in het Nederlands	12	2	14
In het Nederlands en in de eigen taal	6	1	7
Alleen in de eigen taal	1	-	1
Totaal	19 (86%)	3 (14%)	22 (100%)

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

De vier personen (18%) die de folder niet begrepen, hebben hem naar eigen zeggen alleen in het Nederlands ontvangen. Twee van hen hebben aangegeven dat het Nederlands nog te moeilijk voor hen was. Ondanks de kleine aantallen lijkt deze constatering in de richting te wijzen dat het aanbieden van de folders in de eigen taal een meerwaarde heeft.

Tabel 3.11 Beoordeling folder: begrijpelijk (absolute aantallen, N=22)

Taal folder	Folder begrijpelijk		Totaal
	Ja	Nee	
Alleen in het Nederlands	10	4	14
In het Nederlands en in de eigen taal	7	-	7
Alleen in de eigen taal	1	-	1
Totaal	18 (82%)	4 (18%)	22 (100%)

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

3.2.3 Overige informatiekanalen

De respondenten is ook gevraagd of zij op andere wijze dan via de gemeente informatie over inburgering hebben gekregen. Bijna twee derde van de respondenten (65%) geeft aan inderdaad (ook) op andere manieren dan via de gemeente informatie over inburgering te hebben gekregen. Tabel 4.13 laat zien welke andere informatiekanalen zijn genoemd. Uit deze tabel blijkt dat een relatief belangrijke andere informatiebron mensen uit de directe omgeving van de respondenten zijn (vrienden, familie of buren). Een derde van de respondenten (35%) heeft deze bron genoemd. Daarnaast hoort een vijfde van de inburgeraars soms over inburgering op de basisschool van hun kinderen of vinden zij informatie op het internet.

Tabel 3.12 Overzicht aantal respondenten dat via andere kanalen informatie heeft gekregen (meer antwoorden mogelijk, N=34)

Overige kanalen	Aantal respondenten	Percentage respondenten
Via vrienden/familie/buren	12	35
Via de school van de kinderen	7	21
Via de radio/televisie	4	12
Via internet	7	21
Via de onderwijsaanbieder	4	12

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

De respondenten is gevraagd wat zij uiteindelijk de duidelijkste informatiebron vonden. De informatiebronnen zoals weergegeven in tabel 3.12 zijn ook bij deze vraag betrokken. De respondenten mochten maximaal twee bronnen noemen. Uit de antwoorden blijkt (zie tabel 3.13) de informatie van de gemeente door een meerderheid van de respondenten als het meest duidelijk wordt beoordeeld. Vooral het gesprek bij de gemeente springt eruit, dat door 56 procent als het duidelijkst wordt ervaren. Wel dient in dit kader te worden opgemerkt dat de respondenten vaker informatie hebben gekregen via de gemeente dan via andere kanalen, waardoor die andere kanalen niet door alle respondenten kunnen worden beoordeeld.

Tabel 3.13 Duidelijkste informatiebron volgens de respondenten (meer antwoorden mogelijk, N=34)

Informatiebron	Aantal respondenten	Percentage respondenten
Gesprek bij gemeente	19	56
Brief en folder gemeente	12	35
Via vrienden/familie/buren	4	12
Via de school van de kinderen	2	6
Telefoongesprek gemeente	1	2
Via de radio/televisie	1	3
Via internet	2	6
Via de onderwijsaanbieder	3	9

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

3.3 Onderwerpen van informatie

De respondenten in Barendrecht geven aan over de volgende onderwerpen informatie gekregen te hebben via de *gemeentelijke* informatiekanalen.

Tabel 3.14 Hebben de respondenten voldoende informatie gekregen over de volgende onderwerpen (in percentages, N=32)

Voldoende info gekregen.. / Info gekregen over…	Ja voldoende	Nee, te weinig	Te veel	Geen info	Weet niet
Inburgering algemeen	75	25	-	-	-
Of respondent zelf moet inburgeren	78	22	-	-	-
Waarom respondent in moet burgeren	72	16	-	9	3
Wie het regelt	84	13	-	3	-
Waar respondent op cursus kan	78	13	-	6	3
Hoe respondent zich kan aanmelden	78	13	-	6	3
Waar respondent examen kan doen	47	16	-	28	9
Hoe aanmelding examen verloopt	58	16	-	19	7
Wat de kosten zijn/eigen bijdrage	68	16	-	13	3
Hoe traject zelf geregeld kan worden	41	31	-	19	9
Hoe een lening aangevraagd wordt	16	16	-	63	6
De voorwaarden voor een lening	16	16	-	62	6
De IBG	19	16	-	59	6
Het keurmerk inburgering	9	19	-	66	6
Gevolgen niet afmaken traject	50	13	-	28	9
Gevolgen niet behalen taalniveau	50	18	-	22	9
Waar info kan worden opgevraagd	44	28	-	25	3

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

In de tabel valt op dat de respondenten vooral goed op de hoogte zijn van de gang van zaken rondom de ‘startfase’ van een inburgeringstraject: ‘waarom moet ingeburgerd worden’; ‘behoort de respondent zelf tot de inburgerings-doelgroep’; ‘wie regelt het’ en ‘hoe verloopt de aanmelding bij de onderwijs-aanbieder’ zijn vragen waarover zeventig tot tachtig procent van de respondenten voldoende kennis heeft.
Een meerderheid van de respondenten (68%) is wel weer voldoende op de hoogte van de financiële eigen bijdrage die alle inburgeraars in Barendrecht moeten betalen. De helft van de respondenten geeft eveneens aan voldoende informatie te hebben gekregen over de gevolgen van het niet voldoen aan de inburgeringsplicht door voortijdig te stoppen met het traject of het vereiste taalniveau niet te halen. De respondenten geven aan minder kennis te hebben – of geen informatie te hebben gekregen over – aspecten die van belang zijn als inburgeraars hun inburgering zelf moeten organiseren. Zo is informatie over de voorwaarden en het aanvragen van leningen, het keurmerk van Blik op Werk, het waar en hoe afleggen van examens et cetera in mindere mate ontvangen door de respondenten. Deze bevinding is in lijn met hoe de inburgering in Barendrecht is georganiseerd. Alle inburgeraars krijgen een aanbod en hebben derhalve niet te maken met leningen bij de IBG of het zelf regelen van trajecten.

Ook aan de twee respondenten die geen informatie van de gemeente hebben ontvangen, is gevraagd welke kennis zij hebben over inburgering. Hun antwoord komt nagenoeg overeen met de antwoorden zoals weergegeven in tabel 3.14.

Ruim twee vijfde (44%) van de respondenten die informatie hebben ontvangen, geeft aan *alle* informatie begrepen te hebben. De overige respondenten hebben de informatie gedeeltelijk begrepen (50%) of helemaal niet (3%). Tabel 3.15 laat dit zien.

Tabel 3.15 Is de inburgeringsinformatie van de gemeente begrepen? (meer antwoorden mogelijk, N=32)

Gekregen informatie begrepen	Aantal respondenten	Percentage respondenten
Ja, helemaal	14	44
Ja, genoeg maar niet alles	16	50
Nee, niets	1	3
Weet ik niet meer	1	3
Totaal	32	100

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

Aan alle respondenten is gevraagd of zij (nog) over andere onderwerpen van inburgering informatie zouden willen krijgen. De helft van de respondenten zou dat inderdaad willen. Een derde geeft aan dat dit niet nodig is. Tabel 3.16 laat dit zien.

Tabel 3.16 Is er behoefte aan meer onderwerpen van informatie (N=34)?

	Absoluut	Percentage
Ja	17	50
Nee	11	32
Weet niet	6	18
Totaal	34	100

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

De onderwerpen waarover de meeste respondenten (ook) informatie willen, zijn de volgende:

- informatie over de geschiedenis, samenleving en/of wet- en regelgeving in Nederland;
- informatie over opleidingsmogelijkheden/doorleren;
- informatie over het vinden van werk;
- meer informatie over het inburgeringsexamen.

De motivatie van de respondenten wat betreft het kennisnemen van de extra onderwerpen is dat zij de Nederlandse samenleving beter willen leren kennen en graag aan deze samenleving deel willen nemen.

3.4 Resultaten informatieverstrekking

Uit tabel 3.14 bleek dat de respondenten vooral voldoende op de hoogte zijn van hun inburgeringsplicht, welke onderwijsaanbieders er zijn, hoeveel de eigen bijdrage bedraagt en – in mindere mate – wat de gevolgen zijn van het niet voldoen aan de inburgeringsplicht. De respondenten is voorts gevraagd of zij door de informatievoorziening door de gemeente meer kennis hebben over inburgeren en de genoemde onderwerpen dan voorheen. Bijna negentig procent beantwoord deze vraag bevestigend. Twee vijfde geeft hierbij aan door de informatievoorziening *veel* beter op de hoogte te zijn. De helft van de respondenten meent een *beetje* beter op de hoogte te zijn. Tabel 3.17 laat dit zien. In de tabel is onderscheid gemaakt naar geslacht.

Tabel 3.17 Meer kennis over inburgering door de gemeentelijk informatie naar geslacht (N=32)

Meer kennis door de informatie	Man	Vrouw	Totaal
Ja veel meer	3	9	12 (38%)
Ja een beetje meer	6	10	16 (50%)
Nee, niet meer	-	2	2 (6%)
Weet ik niet	-	1	1 (3%)
Onbekend	1	-	1 (3%)
Totaal	10	22	32 (100%)

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

In totaal geeft 88 procent van de respondenten aan een beetje tot veel meer kennis te hebben over inburgering door de informatie van de gemeente. Daarbij lijken iets meer vrouwen vaker aan te geven *veel* meer kennis over inburgering te hebben dan de mannen.

Aan alle respondenten, ook aan de twee respondenten die naar eigen zeggen geen informatie hebben gekregen, is gevraagd welke inburgeringssituatie voor hen geldt. Uit de antwoorden blijkt dat ruim vier vijfde in moet burgeren en een aanbod krijgt van de gemeente. Tabel 3.18 geeft hiervan een overzicht naar geslacht.

Tabel 3.18 Situatie wat betreft inburgering voor de respondenten naar geslacht (N=34)

De respondent….	Man	Vrouw	Totaal
Moet inburgeren en krijgt een aanbod	10	19	29 (85%)
Moet inburgeren en krijgt geen aanbod	-	5	5 (15%)
Totaal	10	24	34 (100%)

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

De tabel laat zien dat 85 procent van de respondenten aangeeft dat zij een inburgeringsaanbod krijgen van de gemeente. Gezien het feit dat alle

inburgeraars in Barendrecht een aanbod krijgen, is het niet duidelijk waarom vijftien procent van de respondent meent zijn inburgering zelf te moeten organiseren en bekostigen. Het kan zijn bijvoorbeeld dat deze groep refereert naar een situatie in het verleden en/of het vereiste taalniveau al heeft behaald in een voorgaande inburgeringscursus, maar toch nog meer taalles zou willen volgen.

Relatief de meeste respondenten (41%) geven aan dat zij hun eigen situatie wat betreft inburgering volledig kennen door de informatie die zij hebben gekregen van de gemeente (tabel 3.19).

Tabel 3.19 Is de respondent op de hoogte van zijn inburgeringssituatie door de informatie van de gemeente? (N=34)

	Absoluut	Percentage
Ja, helemaal	14	41
Ja, gedeeltelijk	12	35
Nee, helemaal niet	5	15
De cursusleider heeft het meeste verteld	1	3
N.v.t. (geen info gekregen)	2	6
Totaal	34	100

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

Aan alle respondenten is gevraagd of zij, na de informatievoorziening, al zijn gestart met een inburgeringstraject. Dertig personen (88%) hebben hierop geantwoord dat zij inderdaad met een inburgeringscursus zijn gestart. Uit de antwoorden van deze respondenten blijkt echter dat sommigen van hen ook refereren aan gevolgde trajecten in het verleden (vóór de invoering van de WI). Tabel 3.20 geeft hiervan een overzicht.

Tabel 3.20 Zijn de respondenten gestart met een traject? (N=34)

	Absoluut	Percentage
Ja, in het verleden (2002-2005)	6	18
Ja, in 2006	6	18
Ja, in 2007	10	29
Ja, in 2008	8	24
Nee, en start ook niet op korte termijn	4	12
Totaal	34	100

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

Afgaand op de antwoorden van de respondenten kan worden geconcludeerd dat in het kader van de nieuwe inburgeringswet vanaf 2007 inmiddels 18 inburgeraars een traject volgen of daar binnenkort mee starten. Dit betreft 56 procent van de inburgeraars die deel hebben genomen aan het onderzoek en naar eigen zeggen informatie hebben ontvangen van de gemeente (namelijk 32 personen). Het jaar 2006 en (begin) 2007 geldt als een overgangsperiode tussen de WIN en de WI. Het kan bijvoorbeeld zijn dat respondenten die in

2006 met een taaltraject zijn gestart (in het kader van de WEB), hun traject in 2008 afronden onder de WI.

Hoewel de beoordeling van inburgeringstrajecten door de inburgeraars geen onderwerp van onderzoek was, is deze vraag toch meegenomen in de enquête. Tabel 3.21 laat hierbij eerst zien waar de trajecten (ook de trajecten van vóór 2006) worden/zijn gevolgd. Het Albeda College blijkt in deze de voornaamste onderwijsaanbieder.

Tabel 3.21 Waar volgen/volgden de respondenten een traject? (N=30)

	Absoluut	Percentage
Albeda College	20	67
Waterpoort	5	17
Ooverbruggen	3	10
Nelson Mandela	1	3
Onbekend	1	3
Totaal	30	100

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

Van de achttien respondenten die in 2007 en 2008 zijn gestart met een traject geeft tabel 3.22 de tevredenheid aan over dat traject. Ter vergelijking is ook het jaar 2006 (het jaar voorafgaand aan de invoering van de WI) in de tabel opgenomen.

Tabel 3.22 De tevredenheid van respondenten over hun inburgeringstraject in 2006, 2007 en 2008 (absolute aantallen, N=24)

	2006	2007	2008	Percentages over 2007/08
(Heel) tevreden	2	7	4	61
Neutraal	4	2	2	22
(Heel) ontevreden	-	1	-	5
(Nog) onbekend	-	-	2	11
Totaal	6	10	8	100 (n=18)

Bron: enquête inburgeraars Barendrecht

De inburgeraars die vanaf 2007 zijn gestart met een traject zijn overwegend (zeer) tevreden over hun inburgeringstraject (61%). Deze tevredenheid berust voornamelijk op de waardering voor de docenten. De docenten leggen duidelijk uit, helpen goed en zijn aardig. Tien respondenten maken hier melding van. Daarnaast geven twee respondenten aan dat zij de lesmethoden en de boeken die worden gebruikt waarderen. De mensen die neutraal zijn ten aanzien van het traject ervaren dat de lesuren niet goed aansluiten op andere taken die zij hebben. Eén mevrouw vindt de lesstof erg snel gaan. De respondent die ontevreden is over zijn inburgeringstraject (2007) zit op het Albeda College en vindt de lesmethode die wordt gebruikt niet goed.

3.5 Samenvatting

Bereik/informatiekanalen
Verreweg de meeste respondenten (94%) hebben informatie gekregen over inburgering van de gemeente, is in dit hoofdstuk gebleken. Het wettelijk verplichte intakegesprek bij de gemeente wordt door 72 procent gemeld als informatiebron.

Waardering informatiekanalen
De wijze van informatieverstrekking wordt door bijna alle respondenten die informatie hebben gekregen gewaardeerd (94%). De folder (in de eigen taal) wordt gewaardeerd, omdat deze er steeds opnieuw bij gepakt kan worden. Het intakegesprek wordt beschouwd als de meest directe en persoonlijke vorm van contact. De 22 respondenten die een folder hebben gekregen, beoordelen deze overwegend als begrijpelijk (82%) en informatief (86%). Acht van de 22 personen hebben de folder (ook) in de eigen taal ontvangen.
Twee derde van de respondenten heeft naast informatie van de gemeente ook via andere weg informatie gekregen. De meest voorkomende alternatieve informatiebronnen zijn mensen uit de directe omgeving van de respondenten (12 personen, 35%) en de school van de kinderen (7 personen, 21%). Bij een vergelijking tussen alle informatiekanalen wordt het intakegesprek bij de gemeente het vaakst als duidelijk beoordeeld, namelijk door 56 procent van de respondenten.

Onderwerpen van informatie
De respondenten zijn vooral goed op de hoogte van de gang van zaken rondom de ‘startfase’ van een inburgeringstraject: ‘waarom moet ingeburgerd worden’; ‘behoort de respondent zelf tot de inburgeringsdoelgroep’; ‘wie regelt het’ en ‘hoe verloopt de aanmelding bij de onderwijsaanbieder’ zijn vragen waarover zeventig tot tachtig procent van de respondenten voldoende kennis heeft. De respondenten lijken in mindere mate op de hoogte van aspecten die voor hen niet van belang zijn omdat zij een inburgeringsaanbod van de gemeente krijgen. Het gaat hierbij om onderwerpen als ‘het aanvragen van - en de voorwaarden voor een lening bij de IBG’; ‘het Keurmerk Inburgering’ of ‘hoe kan een traject zelf geregeld worden’.

Resultaat: is de informatie begrepen?
Bijna iedereen (98%) die informatie heeft gekregen van de gemeente geeft aan de informatie begrepen te hebben. Van hen heeft ruim twee vijfde (44%) *alles* begrepen, terwijl de helft (50%) de informatie *gedeeltelijk* begrepen heeft. De verkregen informatie lijkt bij de respondenten ook daadwerkelijk te leiden tot meer kennis over inburgering: twaalf respondenten geven aan door de informatie *veel* meer over inburgering te weten. Zestien respondenten hebben door de informatie een *beetje* meer kennis (in totaal 88%).

Resultaat: is met een traject gestart?
Niet alleen is van belang of de informatie is begrepen en of de informatie heeft bijgedragen aan kennis over inburgering, maar ook of de informatievoorziening reeds heeft geleid tot een inburgeringstraject in het kader van de WI. Bij achttien respondenten is dat inderdaad het geval. Deze personen zijn in 2007 en 2008 met een traject gestart. Dit betreft 56 procent van de respondenten die informatie hebben gekregen.

4 ERVARINGEN VAN DE DOELGROEP: RIDDERKERK

In dit hoofdstuk worden de ervaringen beschreven van de inburgeraars in Ridderkerk aangaande de informatie die zij krijgen over inburgering. In paragraaf 3.1 laten we de respons zien onder de doelgroep en een aantal achtergrondgegevens van de respondenten.[1] Paragraaf 3.2 beschrijft of de inburgeraars (zich kunnen herinneren dat zij) informatie hebben ontvangen van de gemeente. Ook komt in deze paragraaf aan bod hoe tevreden zij zijn over de manieren van informatieverstrekking (de informatiekanalen). Paragraaf 3.3 gaat over de tevredenheid over de onderwerpen van informatie. In paragraaf 3.4 gaan we in op de resultaten tot nu toe (weten de inburgeraars na de verkregen informatie bijvoorbeeld meer over inburgering en zijn ze met een traject gestart?). Het hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting van de bevindingen (paragraaf 3.5).

4.1 Respons en achtergrond doelgroep

In Ridderkerk zijn bij de start van het onderzoek 26 inburgeringsplichtigen voorzien van informatie door de gemeente. Deze personen zijn allen door Regioplan benaderd voor deelname aan het onderzoek. De groep bestaat uit zeventien mannen en tien vrouwen. Zie tabel 3.1.

Tabel 4.1 Overzicht respons en non-respons naar geslacht (N=26)

Deelname aan het onderzoek	Man	Vrouw	Totaal
Ja	11 (69%)	6 (60%)	17 (65%)
Nee	5 (31%)	4 (40%)	9 (35%)
Totaal	16 (100%)	10 (100%)	26 (100%)

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

De respons in Ridderkerk bedraagt 65 procent. De mannen in de onderzoekspopulatie hebben vaker gerespondeerd dan de vrouwen. Voor een overzicht van de redenen van non-respons, zie hoofdstuk 1, tabel 1.1.

Tabel 4.2 laat de landen van herkomst zien van de onderzoekspopulatie.

[1] Hoewel een aantal achtergrondgegevens van de respondenten bekend is, zoals geslacht, wordt in dit hoofdstuk slechts in beperkte mate een vergelijking gemaakt tussen mannen en vrouwen in de analyses. De reden daarvan is dat de onderzoekspopulatie in het algemeen - en het aantal vrouwen in het bijzonder - beperkt is. Hierdoor hebben vergelijkende uitspraken slechts een zeer beperkte betekenis.
Daarnaast is van belang om op te merken dat het gebruik van percentages in de tabellen gezien de kleine aantallen een vertekend beeld kan geven en daarmee niet de voorkeur heeft. Om de uitkomsten wat betreft informatievoorziening in Barendrecht en Ridderkerk echter toch zo veel mogelijk met elkaar te kunnen vergelijken, nemen we toch zowel absolute aantallen als percentages op.

Tabel 4.2 Overzicht land van herkomst respondenten (N=17)

Land herkomst	Man	Vrouw	Totaal
Marokko	-	1	1
Afghanistan	2	1	3
Irak	3	1	4
Azerbeidzjan	1	-	1
China	2	0	2
Thailand	-	1	1
Filippijnen	-	1	1
Somalië	2	1	3
Congo	1	-	1
Totaal	11	6	17

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Relatief veel inburgeraars uit vluchtelingenlanden zijn in het onderzoek vertegenwoordigd. Dit beeld is in overeenstemming met het feit dat de gemeenten Ridderkerk vluchtelingengroepen (en oudkomers met een WWB-uitkering) als eerste met informatie benadert en een inburgeringsaanbod doet. De traditionele migranten zonder WWB-uitkering zijn nog nauwelijks benaderd, omdat het proces van informatieverstrekking pas sinds de tweede helft van 2007 op gang is gekomen en omdat vanwege het arbeidsintensieve karakter van de methode geen grote groepen inburgeraars tegelijkertijd kunnen worden benaderd.

Tabel 4.3 Gezinssituatie naar geslacht (absolute aantallen, N=17)

Gezinssituatie	Man	Vrouw	Totaal
Gehuwd/samenwonend met kinderen	2	2	4 (24%)
Gehuwd/samenwonend zonder kinderen	2	2	4 (24%)
Alleenstaand zonder kinderen	7	2	9 (53%)
Totaal	11	6	17 (101%)

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Ruim de helft van de respondenten is alleenstaand. Dit houdt verband met de relatieve oververtegenwoordiging in de onderzoekspopulatie van vluchtelingengroepen. Onder deze groepen bevinden zich namelijk in verhouding meer alleenstaanden. Alle negen respondenten die alleenstaand zijn, zijn afkomstig uit een vluchtelingenland (in dit geval uit Afghanistan, Irak, Azerbeidzjan, Somalië en Congo).

Tabel 4.4 geeft een indicatie van het opleidingsniveau van de geïnterviewde respondenten.

Tabel 4.4 Opleidingsniveau naar geslacht (absolute aantallen, N=17)

Hoogst gevolgde opleiding	Man	Vrouw	Totaal
Geen onderwijs genoten	2	-	2 (12%)
Basisschool	3	3	6 (35%)
Vmbo-/lbo-niveau	1	-	1 (6%)
Mbo-niveau	1	1	2 (12%)
Hbo-niveau	2	-	2 (12%)
Universitair niveau	2	1	3 (18%)
Onbekend	-	1	1 (6%)
Totaal	11	6	17 (101%)

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Uit de tabel blijkt dat ruim een derde van de respondenten alleen de basisschool heeft doorlopen terwijl bijna twee vijfde een opleiding aan de universiteit heeft gevolgd. De verdeling over de overige onderwijsniveaus is gelijk.

4.2 Informatiekanalen

4.2.1 Gemeentelijke informatiekanalen

Van de zeventien respondenten die hebben deelgenomen aan het onderzoek, geven twee respondenten aan op geen enkele manier informatie te hebben gekregen van de gemeente over inburgering. De overige vijftien personen hebben wel informatie ontvangen (tabel 4.5).

Tabel 4.5 Informatie ontvangen naar geslacht (absolute aantallen, N=17)

	Man	Vrouw	Totaal
Wel informatie gekregen	9	6	15 (88%)
Geen informatie gekregen	2	-	2 (12%)
Totaal	11	6	17 (100%)

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

De informatie is in 2007 en 2008 ontvangen, blijkt uit tabel 4.6.

Tabel 4.6 Wanneer is de informatie ontvangen (N=15)

	Aantal respondenten	Percentage respondenten
In 2007	7	47
In 2008	7	47
Onbekend	1	6
Totaal	15	100

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Tabel 4.7 laat de informatiekanalen zien en de aantallen respondenten die aangeven via die kanalen informatie te hebben gekregen.

Tabel 4.7 Informatiekanalen en aantallen respondenten die langs die kanalen informatie hebben ontvangen (meer antwoorden mogelijk, N=15)

Informatiekanalen	Aantal respondenten	Percentage respondenten
Brief van gemeente	13	87
Huisbezoek van SVWR	11	73
Gesprek bij gemeente	5	33

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Uit de tabel blijkt dat vier van de vijftien respondenten (nog) geen huisbezoek hebben gekregen. Daarnaast melden slechts vijf respondenten dat zij op intakegesprek bij de gemeente zijn geweest. Het kan zijn dat de overige personen nog door de gemeente moeten worden opgeroepen voor dit gesprek.

De informatiekanalen worden door twaalf van de vijftien respondenten *positief* beoordeeld (80%). De brief wordt positief beoordeeld, omdat deze thuis nog eens rustig nagelezen kan worden. Ook kan de inburgeraar de brief indien nodig laten vertalen door iemand in hun omgeving die Nederlands spreekt. Als meerwaarde van de huisbezoeken en het intakegesprek bij de gemeente wordt genoemd dat vragen kunnen worden gesteld. Vooral de combinatie van de brief en een huisbezoek/intakegesprek wordt door de respondenten als positief beoordeeld.
Twee respondenten waarderen de wijze van informatieverstrekking niet. Zij hebben beide zowel een brief van de gemeente gekregen als een huisbezoek gehad. De ene respondent geeft aan dat zij voor de zoveelste keer dezelfde informatie hoorde in het huisbezoek. De andere respondent vertelt dat zij door haar beperkte Nederlandse taalniveau de informatie uit zowel de brief als het huisbezoek niet goed begreep.

Aan alle respondenten (ook aan de respondenten die aangeven geen informatie van de gemeente of SVWR ontvangen te hebben) is gevraagd wat hen de beste informatiekanalen lijken. De respondenten konden hierbij meerdere antwoorden geven.
De brief van de gemeente en het huisbezoek vinden de meeste respondenten (respectievelijk tien en negen personen) de beste bronnen van informatie. Het intakegesprek bij de gemeente lijkt vijf personen ook een goed informatiekanaal. Tabel 4.8 geeft een overzicht.

Tabel 4.8 Informatiekanalen die de respondenten het beste lijken (meer antwoorden mogelijk, N=17)

Informatiekanalen	Aantal respondenten	Percentage respondenten
Brief van gemeente	10	59
Huisbezoek	9	53
Gesprek bij gemeente	5	29

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

4.2.2 Het huisbezoek door Stichting Vluchtelingenwerk Ridderkerk

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de huisbezoeken door SVWR. Uit tabel 4.7 bleek dat elf personen een huisbezoek hebben ontvangen. De overige personen hebben geen huisbezoek gekregen of kunnen zich dat niet meer herinneren. Tabel 4.9 laat dit zien.

Tabel 4.9 Huisbezoek ontvangen (N=15)

	Absoluut	Percentage
Ja, respondent heeft een huisbezoek ontvangen	11	73
Nee, respondent heeft geen huisbezoek ontvangen	2	13
Respondent kan het zich niet meer herinneren	2	13
Totaal	15	100

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

De meeste respondenten die een huisbezoek hebben gekregen, zijn daar positief over. Zij beschrijven het bezoek als informatief (73%) en nuttig (64%) (tabel 4.10 en 4.11). Wel geven twee respondenten hierbij expliciet aan dat het inzetten van een tolk de overdracht van informatieoverdracht ten goede zou komen. Hieruit blijkt dat het niet in alle gevallen lukt om de bezoeken in de eigen taal van de inburgeraars aan te bieden.

Tabel 4.10 Beoordeling huisbezoek: informatief (N=11)

Huisbezoek informatief	Absoluut	Percentage
Ja	8	73
Nee	3	27

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Tabel 4.11 Beoordeling huisbezoek: nuttig (N=11)

Huisbezoek nuttig	Absoluut	Percentage
Ja	8	73
Nee	3	27

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Redenen die genoemd worden door respondenten die het huisbezoek niet informatief en/of nuttig vinden zijn de volgende. Eén respondent geeft aan dat

zij geen Nederlands spreekt en daarom niets aan het gesprek in het Nederlands had. Een andere respondent vertelt dat zij al op de hoogte is over inburgering waardoor het gesprek niets nieuws toevoegde. Een derde respondent vertelt dat zij wel twee theedoeken heeft gekregen, maar verder niet veel informatie.

4.2.3 Overige informatiekanalen

De respondenten is ook gevraagd of zij op *andere wijze* dan via de gemeente of SVWR informatie over inburgering hebben gekregen. Van de zeventien respondenten hebben acht personen (47%) ook via andere kanalen informatie gekregen. Negen personen (53%) hebben dat niet, waaronder ook de twee respondenten die geen informatie van de gemeente of SVWR hebben gekregen. Tabel 4.12 geeft een overzicht. Hieruit blijkt dat informatie van vrienden, buren en of familie het meest voorkomt als alternatief informatiekanaal.

Tabel 4.12 Overzicht aantal respondenten dat via andere kanalen informatie heeft gekregen (meer antwoorden mogelijk, N=17)

Overige kanalen	Aantal respondenten	Percentage respondenten
Via vrienden/familie/buren	5	29
Via de school van de kinderen	1	6
Via internet	3	18
Via de onderwijsaanbieder	2	12

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

De respondenten is gevraagd wat zij uiteindelijk de duidelijkste informatiebron vinden (de gemeente, SVWR of een overige informatiebron). De respondenten mochten maximaal twee bronnen noemen. Tabel 4.13 geeft een overzicht.

Tabel 4.13 Duidelijkste informatiebron volgens de respondenten (meer antwoorden mogelijk, N=17)

Informatiebron	Aantal respondenten	Percentage respondenten
Huisbezoek van SVWR	8	47
Brief gemeente	7	41
Gesprek bij gemeente	5	29
Onderwijsaanbieder	2	12
Vrienden/familie/buren	1	6
Weet ik niet	1	6
N.v.t. langs geen enkele weg info gekregen	2	12

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Uit de tabel blijkt dat het huisbezoek door SVWR met 47 procent het vaakst wordt beoordeeld als het duidelijkst. Dit is niet verwonderlijk gezien het feit dat in verhouding tot de intakegesprekken, veel respondenten al een huisbezoek hebben gehad. Voorts blijkt dat alle respondenten die op intakegesprek zijn geweest bij de gemeente (zie tabel 4.8) dit informatiekanaal als het duidelijkst beoordelen.

4.3 Onderwerpen van informatie

De onderwerpen die deel uit zouden moeten maken van de informatievoorziening zijn voorgelegd aan de respondenten. Tabel 4.14 geeft hiervan een overzicht. Per onderwerp hebben de respondenten aangeven of ze hierover voldoende informatie van de gemeente of SVWR hebben gekregen.

Tabel 4.14 Hebben de respondenten voldoende informatie gekregen van de gemeente en SVWR over de volgende onderwerpen (in percentages*, N=15)

Voldoende info gekregen.. / Info gekregen over…	Ja voldoende	Nee, te weinig	Te veel	Geen info	Weet niet
Inburgering algemeen	67	13	-	13	-
Of respondent zelf moet inburgeren	73	-	7	7	13
Waarom respondent in moet burgeren	73	7	7	7	7
Wie het regelt	60	13	-	20	-
Waar respondent op cursus kan	53	-	7	40	-
Hoe respondent zich kan aanmelden	80	-	7	13	-
Waar respondent examen kan doen	40	-	7	53	-
Hoe aanmelding examen verloopt	47	-	7	47	-
Wat de kosten zijn/eigen bijdrage	40	-	7	47	7
Hoe traject zelf geregeld kan worden	53	-	7	40	-
Hoe een lening aangevraagd wordt	13	-	7	67	13
De voorwaarden voor een lening	27	-	7	67	-
De IBG	20	-	7	73	-
Het keurmerk inburgering	13	7	7	67	7
Gevolgen niet afmaken traject	53	-	7	33	7
Gevolgen niet behalen taalniveau	50	-	7	36	7
Waar info opgevraagd kan worden	40	-	7	53	-

* Ondanks het kleine aantal respondenten per cel, is toch gekozen om de gegevens in percentages weer te geven. Dit om een vergelijking met Barendrecht mogelijk te maken.
Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Het algemene beeld dat uit de tabel naar voren komt, is dat over een groot aantal onderwerpen een substantieel deel van de respondenten meent geen informatie gekregen te hebben.
Over algemene informatie (‘is de respondent inburgeringsplichtig en waarom’) lijkt aan de meeste respondenten voldoende informatie verstrekt te zijn. Bij de concrete invulling van het inburgeringstraject (‘waar kan de inburgeraar op cursus’, ‘waar kan examen gedaan worden’, ‘hoe wordt een lening

aangevraagd' et cetera) lijkt de informatievoorziening onvoldoende te blijven. Hoe de inburgeraars zich aan kunnen melden voor een traject is daarentegen wel onder het overgrote deel (80%) van de respondenten bekend.

Een mogelijke verklaring voor het beeld dat lang niet alle respondenten over alle inburgeringsonderwerpen voldoende informatie hebben gekregen, is dat eerst de inburgeringsplichtigen zijn opgeroepen die een aanbod van de gemeente krijgen. Hierdoor is wellicht niet altijd even veel aandacht geweest voor onderwerpen als het aanvragen van een lening of het belang van het Keurmerk Inburgering. Voor de groepen die een aanbod krijgen, zijn die onderwerpen niet van belang omdat de gemeente de onderwijsaanbieder heeft gekozen. Een andere mogelijke verklaring is dat deze specifieke informatie pas wordt verstrekt tijdens het intakegesprek bij de gemeente. Eerder in dit hoofdstuk bleek dat lang nog niet alle (potentiële) inburgeraars op gesprek bij de gemeente zijn geweest.

Ook aan de twee respondenten die geen informatie van de gemeente hebben ontvangen, is gevraagd of zij voldoende kennis hebben over inburgering. Hun antwoord komt in grote lijnen overeen met de antwoorden zoals weergegeven in tabel 4.14. Deze respondenten hebben eveneens voornamelijk kennis over algemene informatie.

Bijna de helft (47%) van de respondenten die informatie hebben ontvangen, geeft aan de informatie goed begrepen te hebben. De overige respondenten hebben een deel van de informatie begrepen (33%) of helemaal niets (20%). Tabel 4.15 laat dit zien.

Tabel 4.15 Is de inburgeringsinformatie van de gemeente/SVWR begrepen? (meer antwoorden mogelijk, N=15)

Gekregen informatie begrepen	Aantal respondenten	Percentage respondenten
Ja, helemaal	7	47
Ja, maar niet alles	5	33
Nee, niets	3	20
Totaal	15	100

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Naast de mogelijke onderwerpen van informatie zoals weergegeven in tabel 4.14, is aan alle respondenten (n=17) gevraagd of zij over andere inburgeringsonderwerpen informatie zouden willen krijgen (tabel 4.16).

Tabel 4.16 Is er behoefte aan meer onderwerpen van informatie (N=17)

	Absoluut	Percentage
Ja	3	18
Nee	10	59
Weet niet	4	24
Totaal	17	101

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

De meeste respondenten, ook de respondenten die geen informatie van de gemeente hebben gekregen, hebben geen behoefte aan andere informatie-onderwerpen. Een drietal respondenten geeft hierbij aan dat zij voldoende op de hoogte zijn over inburgering.

De respondenten die wel over extra onderwerpen informatie willen, noemen de onderwerpen ‘werk’ en ‘opleidingsmogelijkheden’.

4.4 Resultaten informatieverstrekking

Om een indicatie te krijgen van de resultaten van de informatieverstrekking is de respondenten gevraagd of zij meer kennis hebben gekregen over inburgeren door de informatie van de gemeente/SVWR.

Bijna de helft van de respondenten (zeven personen) beantwoordt deze vraag bevestigend. Van deze groep zijn drie respondenten *veel* beter op de hoogte door de informatievoorziening terwijl vier van hen aangeven een *beetje* beter op de hoogte te zijn. Tabel 4.17 laat alle antwoorden zien. Uit deze tabel blijkt dat de meeste respondenten (vijf personen) niet weten wat ze door de informatie hebben geleerd.

Tabel 4.17 Meer kennis over inburgering door de gemeentelijk informatie naar geslacht (absolute aantallen, N=15)

Meer kennis door de informatie	Man	Vrouw	Totaal
Ja veel meer	1	2	3 (20%)
Ja een beetje meer	2	2	4 (27%)
Nee, niet meer	1	2	3 (20%)
Weet ik niet	5	-	5 (33%)
Totaal	9	6	15 (100%)

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Aan alle zeventien respondenten, ook aan de twee respondenten die naar eigen zeggen op geen enkele manier informatie hebben gekregen, is gevraagd of zij in moeten burgeren en zo ja, of zij hierbij een aanbod krijgen van de gemeente. Het merendeel van de respondenten (tien personen) geeft aan dat zij een inburgeringsverplichting hebben. Acht van hen krijgen daarbij naar eigen zeggen een aanbod; twee personen krijgen geen aanbod. Het kan

hierbij ook gaan om een aanbod uit het verleden ten tijde van de WIN. Eén van de respondenten die niet inburgeringsplichtig is, vertelt dat zij (ruim) voldoende Nederlands spreekt en haar vmbo-diploma heeft gehaald. Deze respondent heeft desondanks een brief van de gemeente gekregen en een huisbezoek van SVWR. Tabel 4.18 geeft een overzicht naar geslacht.

Tabel 4.18 Situatie wat betreft inburgering voor de respondenten naar geslacht (absolute aantallen, N=17)

De respondent….	Man	Vrouw	Totaal
Moet inburgeren en krijgt een aanbod	5*	3	8 (47%)
Moet inburgeren en krijgt geen aanbod	-	2	2 (12%)
Moet nog wachten met inburgeren van gemeente	1	-	1 (6%)
Hoeft niet in te burgeren/is al ingeburgerd	3	1	4 (24%)
Weet het niet	2*	-	2 (12%)
Totaal	11	6	17 (100%)

* Een van deze personen heeft geen informatie over inburgering gekregen.
Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Ook is aan de respondenten gevraagd of zij van hun inburgeringssituatie op de hoogte zijn door de verstrekte informatie. Tien respondenten (59%) geven aan dat zij door de informatievoorziening van de gemeente en/of SVWR (gedeeltelijk) meer weten over hun eigen inburgeringssituatie (‘moet ik inburgeren’, ‘krijg ik daarbij een aanbod’). Zie tabel 4.19.

Tabel 4.19 Is de respondent op de hoogte van zijn inburgeringssituatie door de informatie van de gemeente/SVWR? (N=17)

	Absoluut	Percentage
Ja, helemaal	5	29
Ja, gedeeltelijk	5	29
Nee, helemaal niet	4	24
N.v.t. (geen info gekregen)	2	12
Onbekend	1	6
Totaal	17	100

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Aan alle respondenten is gevraagd of zij, na de informatievoorziening, al zijn gestart met een inburgeringstraject. Elf personen (65%) hebben hierop geantwoord dat zij inderdaad met een inburgeringscursus zijn gestart. Uit de antwoorden van deze respondenten blijkt echter dat sommigen van hen ook refereren aan gevolgde trajecten in het verleden (vóór de invoering van de WI). Tabel 4.20 geeft hiervan een overzicht.

Tabel 4.20 Start traject naar inburgeringssituatie (absolute aantallen, N=17)

Situatie	Gestart met traject						Totaal
	1998 - 2005	2006	2008	Op korte termijn (2008)	Nee	On-bekend	
Inburgeren: aanbod	1	1	4	-	2	-	8
Inburgeren: geen aanbod	1	-	-	1	-	-	2
Moet wachten van gemeente	-	-	-	-	-	1	1
Is al ingeburgerd	2	1	-	-	1	-	4
Weet het niet	-	1	-	1	-	-	2
Totaal	4	3	4	2	3	1	17

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Afgaand op de antwoorden van de respondenten kan worden geconcludeerd dat in het kader van de nieuwe inburgeringswet vanaf 2008 zes inburgeraars een traject volgen of daar binnenkort mee starten. Dit betreft 40 procent van de inburgeraars die deel hebben genomen aan het onderzoek en naar eigen zeggen informatie hebben ontvangen van de gemeente of SVWR (namelijk 15 personen). Inburgeraars die al vóór 2007 zijn gestart met een taaltraject (in het kader van de WEB) volgden dat traject bij het Albeda College. Bij de invoering van de WI kregen inburgeringsplichtigen zonder aanbod van de gemeente de gelegenheid om tot 31 december 2007 de taalles bij het Albeda af te maken. Indien zij na die datum door willen gaan, moeten zij dat zelf financiëren. Inburgeringsplichtigen met een aanbod van de gemeente zijn vanaf 1 december 2007 van het Albeda College overgedragen naar Capabel Taal.

Hoewel de beoordeling van inburgeringstrajecten door de inburgeraars geen onderwerp van onderzoek was, is deze vraag toch meegenomen in de enquête onder de doelgroep.
Tabel 4.21 laat zien waar de trajecten van de respondenten die in 2008 zijn gestart, worden gevolgd. Ter vergelijking is ook het trajectjaar 2006 in de tabel opgenomen. Uit de tabel kan worden opgemaakt dat de gemeente in 2006 de taaltrajecten waarschijnlijk bij een andere onderwijsaanbieder had aanbesteed dan in 2008.

Tabel 4.21 Waar volgen/volgden de respondenten een traject? (absolute aantallen, N=7)

	2006	2008
Albeda College	3	-
Capabel Taal/Alexander Calder	-	4
Totaal	3	4

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

Van de vier respondenten die in 2008 zijn gestart met een traject geeft tabel 4.22 de tevredenheid aan over de trajecten. Ter vergelijking is ook het jaar 2006 in de tabel opgenomen.

Tabel 4.22 De tevredenheid van respondenten over hun inburgeringstraject in 2006 en 2008 (absolute aantallen, N=7)

Tevredenheid	2006	2008
(Heel) tevreden	1	3
Neutraal	1	-
(Heel) ontevreden	1	1
Totaal	3	4

Bron: enquête inburgeraars Ridderkerk

De inburgeraars die 2008 zijn gestart met een traject zijn hier overwegend (zeer) tevreden over door de aardige en goede docenten die de lessen verzorgen. Eén inburgeraar is ontevreden omdat het taaltraject te makkelijk voor hem is en niet aansluit op zijn taalniveau.

4.5 Samenvatting

Bereik/informatiekanalen
Verreweg de meeste respondenten (vijftien van de zeventien personen, 88%) hebben informatie gekregen over inburgering van de gemeente of SVWR. Het wettelijk verplichte intakegesprek bij de gemeente, dat volgens de opzet in Ridderkerk na het huisbezoek plaats moet vinden, wordt door slechts vijf personen (29%) gemeld als informatiebron.

Waardering informatiekanalen
De wijze van informatieverstrekking wordt door bijna alle respondenten die informatie hebben gekregen postitief gewaardeerd (80%). De brief is een goede methode, omdat alles nog eens rustig nagelezen kan worden, terwijl het huisbezoek de inburgeraars de gelegenheid geeft om vragen te stellen. Informatie in de eigen taal wordt door personen die in moeten burgeren extra gewaardeerd, omdat de informatie dan beter begrepen wordt. Hoewel dit ook het streven is van de gemeente, kan dit in de praktijk niet altijd worden gerealiseerd bij de huisbezoeken. Van de respondenten die een huisbezoeken hebben gehad, beoordeelt 64 procent de bezoeken als ‘nuttig’ en 73 procent als ‘informatief’. Een paar respondenten maken voor de informatievergaring ook gebruik van andere informatiebronnen. De meest voorkomende bronnen zijn de directe omgeving van de respondenten (vijf personen, 29%) en internet (drie personen, 18%). Bij een vergelijking tussen alle informatiekanalen worden de brief van de gemeente en het huisbezoek van SVWR het vaakst als duidelijk beoordeeld (respectievelijk 39 en 44%).

Onderwerpen van informatie
De algemenere onderwerpen van informatie, zoals: ‘wat is inburgering’, ‘is de respondent inburgeringsplichtig en waarom’, zijn grotendeels voldoende bekend onder de respondenten (circa 70%). Specifiekere informatie, zoals ‘wat kost inburgeren’, ‘waar kan een lening aangevraagd worden’, ‘hoe en

waar kan examen worden gedaan', 'hoe moet inburgeren geregeld worden', is bij minder dan de helft van de respondenten bekend.

Resultaat: is de informatie begrepen?
Bijna driekwart van de respondenten (twaalf van de vijftien personen) die informatie hebben gekregen van de gemeente en/of SVWR geeft aan de informatie te hebben begrepen. Van hen hebben zeven personen *alle* informatie begrepen en vijf personen *een deel* van de informatie. Uit de antwoorden van de respondenten blijkt overigens dat de verkregen informatie lang niet altijd tot meer kennis over inburgering leidt. Bijna de helft van de respondenten zegt een beetje of veel meer kennis gekregen te hebben over inburgering door de informatie. Vier mensen hebben een beetje meer kennis opgedaan en slechts drie veel meer kennis. De overige respondenten hebben niet meer kennis gekregen of kunnen dit naar eigen zeggen niet beoordelen. Het aantal respondenten dat zijn eigen verplichtingen wat betreft inburgering (gedeeltelijk) kent door de informatievoorziening is hoger en bedraagt tien personen (67%).

Resultaat: is met een traject gestart?
Niet alleen is van belang of de informatie is begrepen en of de informatie heeft bijgedragen aan kennis over inburgering, maar ook of de informatievoorziening reeds heeft geleid tot een inburgeringstraject in het kader van de WI. Bij vier mensen is dat inderdaad het geval: zij zijn gestart in 2008. Dit betreft 27 procent van de respondenten die informatie hebben gekregen. Twee andere personen geven aan op korte termijn met inburgeren te starten (13%). Van de overige respondenten is niet duidelijk waarom ze niet met een traject starten. Mogelijk behoren zij niet tot de prioritaire doelgroepen van de gemeente (asielgerechtigden; WWB'ers). Een andere mogelijkheid is dat zij al aan hun inburgeringsverplichting al hebben voldaan door een voorgaand traject met voldoende taalniveau af te sluiten.

5 DOELTREFFEND EN DOELMATIG

De belangrijkste onderzoeksvragen betreffen de doeltreffendheid en doelmatigheid van de informatievoorziening aan inburgeringsplichtingen door de gemeente Barendrecht en Ridderkerk. In het kader van de WI hebben de gemeenten de wettelijke verplichting om inburgeringsplichtigen op te roepen en van informatie te voorzien. De gemeente kunnen zelf invullen op welke wijze ze dit uitvoeren. Barendrecht benadert de inburgeraars met een uitnodigingsbrief voor een intakegesprek en een folder met informatie. Alle inburgeringsplichtigen krijgen vervolgens een onderwijsaanbod.
Ridderkerk heeft voor een persoonlijke en actieve benadering gekozen door het inzetten van huisbezoeken. De inburgeringsplichtingen worden door een vrijwilliger van SVWR benaderd en krijgen zo de eerste informatie over inburgering op een laagdrempelige en vertrouwenwekkende manier.
Ridderkerk doet een onderwijsaanbod aan de asielgerechtigden en de WWB-uitkeringsgerechtigden. De overige inburgeringsplichtigen krijgen alleen informatie.

Om te beoordelen of de informatievoorziening doeltreffend is, is gekeken of de inburgeraars worden *bereikt* met de informatie en of deze informatieverstrekking *meer kennis* oplevert. Om de doelmatigheid te beoordelen, is gekeken in hoeverre de ingezette instrumenten de juiste zijn in termen van *inspanningen versus opbrengsten*.

In dit hoofdstuk wordt de doeltreffendheid en doelmatigheid per gemeente beschreven. Paragraaf 5.1 gaat in op de situatie in Barendrecht en paragraaf 5.2 op de situatie in Ridderkerk. Het hoofdstuk sluit af met de conclusies (paragraaf 5.3).

5.1 Barendrecht

5.1.1 Doeltreffendheid

De gemeente Barendrecht heeft het doel van de informatievoorziening als volgt verwoord:

- de doelgroep zo volledig mogelijk *bereiken* met informatie, waarbij iedere inburgeraar uiterlijk 2011 op traject moet zitten of moet zijn ingeburgerd;
- zorg dragen dat de informatie daadwerkelijk *begrepen* wordt;
- de informatie zo overdragen dat het inburgeraars *motiveert* te starten met een traject.

Hoofdconclusie
Op basis van de beschrijving van het bereik, de vraag of de informatie is begrepen en of de inburgeraar meer kennis heeft over de inburgering kan worden geconcludeerd dat de informatievoorziening van de gemeente Barendrecht in grote mate doeltreffend is.

Bereik door gemeente
In totaal wonen 285 inburgeringsplichtige oudkomers in Barendrecht. Daarnaast vestigen zich jaarlijks ongeveer 35 nieuwkomers in de gemeente. Dat betekent dat Barendrecht tot 2011 jaarlijks gemiddeld honderd mensen met informatie moet bereiken om de doelstelling ten aanzien van het bereik te realiseren.

In 2007 is de WI in werking getreden. In dit implementatiejaar is de gemeente ervan uitgegaan dat er minder dan het gemiddelde aantal inburgeraars zou worden bereikt. In totaal heeft de gemeente 53 inburgeraars bereikt. Dit is in vergelijking met veel andere gemeenten een hoog percentage.[1] De gemeente is zelf ook van mening dat zij wat betreft het startjaar van de WI op schema ligt en dat, zodra een inburgeraar bij de gemeente in beeld is, deze goed wordt bereikt. Daarnaast signaleert de gemeente ook een knelpunt ten aanzien van het bereik. De nieuwkomers zijn niet direct bij inschrijving in de GBA in beeld bij de afdeling Sociale Zaken. Door de verlate tracering treedt ook een vertraging in het bereik op van deze doelgroep.

Bereik onderzoek
Regioplan heeft alle 53 inburgeraars benaderd voor deelname aan dit onderzoek. 34 personen hebben hun medewerking verleend. Voor deze personen is gekeken in hoeverre zij zijn bereikt door de gemeente met informatie en hoeveel van hen in het kader van de WI zijn gestart met een traject in 2007 en 2008. Figuur 5.1 laat dit zien.

Figuur 5.1 Bereik inburgeraars met informatie en start traject

<table>
<tr><td rowspan="2">onderzoekspopulatie:
34 inburgeraars</td><td>Niet bereikt</td><td>Niet gestart met traject</td></tr>
<tr><td>Bereikt met informatie:
94%</td><td>Gestart met traject:
53%</td></tr>
<tr><td colspan="3">Conclusie
• Bijna 100 procent van de inburgeraars die zijn aangeschreven door de gemeente, is daadwerkelijk met informatie bereikt.
• Ruim de helft van de bereikte inburgeraars start met een traject. Mogelijk hoeft niet iedereen te starten, bijvoorbeeld omdat het niveau al is behaald of omdat iemand al op traject zit (gestart onder de WEB).</td></tr>
</table>

[1] Hoewel er nog geen officiële gegevens beschikbaar zijn, blijkt uit de landelijke monitor inburgering dat veel gemeenten nauwelijks inburgeraars hebben opgeroepen in 2007. Zij hebben dat jaar vooral gebruikt voor de implementatie van de WI.

Het feit dat de gemeente een inburgeringsaanbod doet, lijkt de effectiviteit van de informatievoorziening te vergroten. Ruim de helft van de benaderde inburgeringsplichtigen is inmiddels gestart met een inburgeringstraject. De gemeente voldoet hiermee ook in grote mate aan de doelstelling om de inburgeraars te motiveren te starten met een traject.

Wordt de informatie begrepen?
Voor de doeltreffendheid is het niet alleen van belang dat de inburgeraar wordt bereikt, maar ook dat hij de aangereikte informatie begrijpt. De informatiefolder die Barendrecht meestuurt met de uitnodigingsbrief is in zeven talen vertaald, waardoor een groot deel van de inburgeraars de eerste informatie over inburgering in de eigen taal krijgt. De folder is eenvoudig en overzichtelijk en geeft alleen de basisinformatie. In het intakegesprek wordt de informatie verder aangevuld. Zeer waarschijnlijk dragen de folder en het intakegesprek bij aan het begrijpen van de informatie. Ruim 90 procent van de inburgeraars begrijpt in ieder geval een deel van de informatie, zoals blijkt uit figuur 5.2.

Figuur 5.2 Wordt de informatie begrepen?

Informatie gekregen: 32 inburgeraars	De informatie wordt niet begrepen
	Een gedeelte van de informatie wordt begrepen: 50%
	Alle informatie wordt begrepen: 44%

Conclusie
- Nagenoeg alle inburgeraars die informatie hebben ontvangen, begrijpen deze ten minste gedeeltelijk (94%).

Draagt de informatie bij aan een toegenomen kennisniveau?
Ten slotte is in het kader van de effectiviteit van belang dat de informatie die ontvangen is ook bijdraagt tot meer kennis over inburgering en de eigen rechten en plichten. Dit blijkt inderdaad het geval: bijna negentig procent van de respondenten heeft meer kennis over inburgering als gevolg van de informatie van de gemeente (zie figuur 5.3).
De inburgeraars zijn vooral goed op de hoogte van het doel van inburgering, de doelgroep van inburgering en op welke wijze de instroom in een traject geschiedt. Gezien het feit dat de gemeente de organisatie en de financiering van de inburgering verder op zich neemt, zijn dit de relevante onderwerpen voor informatie voor de respondenten. Met overige onderwerpen, zoals het afsluiten van een lening of kennis over het Keurmerk Inburgering hebben de inburgeraars in Barendrecht niet direct te maken.

Figuur 5.3 Resultaat informatie: kennis over inburgering en kennis over de eigen inburgeringssituatie

<table>
<tr><td rowspan="3">Informatie gekregen:
32 inburgeraars</td><td>Niet meer kennis door info</td><td>Info heeft niet geleid tot meer kennis over de eigen inburgeringssituatie</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Beetje meer kennis over inburgering:
50%</td><td>Info heeft gedeeltelijk geleid tot meer kennis over eigen situatie: 38%</td></tr>
<tr><td>Info heeft volledig geleid tot meer kennis over eigen situatie: 44%</td></tr>
<tr><td colspan="3">Conclusie
• Het overgrote deel van de inburgeraars heeft door de informatie ten minste een beetje meer kennis gekregen over inburgeren (88%).
• Ruim vier vijfde van de inburgeraars kent zijn eigen verplichtingen en mogelijkheden ten aanzien van inburgering ten minste gedeeltelijk door de informatie van de gemeente (82%).</td></tr>
<tr><td></td><td>Veel meer kennis over inburgering : 38%</td><td></td></tr>
</table>

5.1.2 Doelmatigheid

Hoofdconclusie
De informatievoorziening door de gemeente Barendrecht is doelmatig. De onderzoeksbevindingen laten zien dat de relatief beperkte informatie-inspanningen resulteren in een goed bereik onder de doelgroep en in een duidelijke toename van kennis over inburgering.

Het proces van informatievoorziening in Barendrecht is betrekkelijk eenvoudig ingericht. De uit de registers gefilterde inburgeraars worden middels een brief en informatiefolder opgeroepen voor een intakegesprek. De functie van deze eerste aanschrijving is daarmee tweeledig: mensen worden opgeroepen voor het gesprek en krijgen daarnaast meteen de eerste informatie over inburgering. Nagenoeg alle inburgeraars geven gehoor aan de oproep. Volgens de gemeente is dit mede het gevolg van de folder in de eigen taal: dit komt sympathiek over op de inburgeraar, waardoor de bereidheid om mee te werken wordt vergroot. De intake biedt daarna de mogelijkheid om meer gedetailleerde informatie te geven. De enquête onder de inburgeraars bevestigt het positieve beeld: ruim de helft van de respondenten waardeert het intakegesprek en bijna de helft vindt de brief met folder een goed middel.

De doelmatigheid blijkt ook uit de duur van het hele traject van informatievoorziening, dit is namelijk vier weken. Dit is een korte tijdsspanne. In deze tijd worden bijna alle aangeschreven inburgeraars daadwerkelijk met informatie bereikt; de informatie wordt overwegend goed begrepen terwijl de kennis over het nut en de noodzaak van inburgering onder de meeste inburgeraars toeneemt. Dit heeft erin geresulteerd, voor zover het onderzoek daar zicht op heeft, dat tot nu toe ten minste de helft van de benaderde

inburgeraars zijn gestart met een inburgeringstraject in het kader van de WI. Uit de bevraging van de inburgeraars komt daarnaast naar voren dat zij tevreden zijn over de gang van zaken.

5.2 Ridderkerk

5.2.1 Doeltreffendheid

De gemeente Ridderkerk heeft het doel van de informatievoorziening aan inburgeraars als volgt verwoord:

- 'Welkom heten in en door de samenleving' staat centraal bij de informatievoorziening. De persoonlijke benadering van de inburgeraar is hiertoe een belangrijke instrument. Het idee is dat de drempel om in te burgeren hierdoor lager wordt en de kans op slagen groter.
- Bij de persoonlijke vorm van informatievoorziening is voldoende ruimte om de inburgeraar zijn rechten en plichten wat betreft de WI over te brengen.

Hoofdconclusie
De informatievoorziening in Ridderkerk is in grote lijnen doeltreffend. Het bereik van inburgeraars is echter vooralsnog beperkt. Deze conclusie is getrokken op basis van de antwoorden op de vragen over het bereik van de doelgroep, of de informatie begrepen is en of de inburgeraar meer kennis heeft over de inburgering.

Bereik door de gemeente
In totaal wonen 306 inburgeringsplichtige oudkomers in Ridderkerk. Daarnaast vestigen zich jaarlijks ongeveer 35 nieuwkomers in de gemeente. Dat betekent dat Ridderkerk tot 2011 jaarlijks gemiddeld honderd mensen met informatie moet bereiken om de doelstelling ten aanzien van het bereik te realiseren.

In 2007 is de WI in werking getreden. In dit implementatiejaar heeft de gemeente circa 26 inburgeraars bereikt. Dit is minder dan door de gemeente was beoogd, maar in vergelijking met veel andere gemeenten is het een redelijk aantal. Wel bleek uit de enquête onder de inburgeraars dat nog niet alle respondenten alle stappen binnen het informatieproces hebben doorlopen. Zo heeft het grootste deel van de respondenten uit de onderzoekpopulatie al wel een huisbezoek gehad, maar is nog niet op intakegesprek bij de gemeente geweest. Dit maakt het feitelijke bereik door de gemeente lager dan 26 inburgeraars. Voorts heeft Ridderkerk de inburgeraars die geen aanbod krijgen van de gemeente nog niet of nauwelijks bereikt. De oorzaak daarvan is dat de gemeente in eerste instantie de asielgerechtigden en WWB-gerechtigde inburgeraars (de doelgroepen die een aanbod krijgen) met voorrang benadert.

Bereik onderzoek

Om de doeltreffendheid van de informatievoorziening in Ridderkerk nader in beeld te brengen, heeft Regioplan alle 26 inburgeraars benaderd voor deelname aan dit onderzoek. 17 personen hebben hun medewerking verleend.[2] Voor deze personen is gekeken in hoeverre zij zijn bereikt door de gemeente met informatie en hoeveel van hen in het kader van de WI zijn gestart met een traject in 2007 en 2008. Figuur 5.4 laat dit zien.

Figuur 5.4 Bereik inburgeraars met informatie en start traject

<table>
<tr><td rowspan="2">onderzoekspopulatie:
17 inburgeraars</td><td>Niet bereikt</td><td>Niet gestart met traject</td></tr>
<tr><td>Bereikt met informatie:
88%</td><td>Gestart met traject:
35%</td></tr>
<tr><td colspan="3">Conclusie
• Het overgrote deel van de inburgeraars die door de gemeente zijn aangeschreven, is daadwerkelijk met informatie bereikt (88%).
• Het bereik in termen van starten met een traject bedraagt een derde. Hieraan kunnen echter geen conclusies verbonden worden in het kader van het behalen van de doelstelling. Het kan bijvoorbeeld zijn dat de respondenten die niet starten het vereiste taalniveau al hebben behaald, (nog) op een lopend traject zitten in het kader van de WEB/WIN of op een later tijdstip starten.</td></tr>
</table>

Wordt de informatie begrepen?

Naast het bereik is een indicatie voor de doeltreffendheid van de informatie-voorziening of de inburgeraars de verkregen informatie hebben begrepen. Voor ruim 85 procent is dit het geval, zoals blijkt uit figuur 5.5.

Figuur 5.5 Wordt de informatie begrepen

<table>
<tr><td rowspan="2">Informatie gekregen:
15 inburgeraars</td><td>De informatie wordt niet begrepen</td></tr>
<tr><td>De informatie wordt gedeeltelijk begrepen:
33%

Alle informatie wordt begrepen:
50%</td></tr>
<tr><td colspan="2">Conclusie
Figuur 5.5 laat zien dat:
• het overgrote deel van de inburgeraars de informatie ten minste gedeeltelijk begrijpt (88%).</td></tr>
</table>

[2] Dit is een zeer goede respons. Het betreft absoluut echter een beperkt aantal respondenten. Hierdoor moeten de uitkomsten met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd en zijn zij vooral indicatief.

Draagt de informatie bij aan een toegenomen kennisniveau?
Ten slotte is het belangrijk of de informatie die ontvangen is, ook bijdraagt aan meer kennis over de inburgering en de eigen rechten en plichten. Figuur 5.6 laat zien welk deel van de vijftien respondenten die met informatie zijn bereikt, zelf aangeeft meer kennis over inburgering gekregen te hebben.

Figuur 5.6 Resultaat informatie: kennis over inburgering en op de hoogte van de eigen inburgeringssituatie

<table>
<tr><td rowspan="3">Informatie gekregen:
15 inburgeraars</td><td>Niet meer kennis over inburgering</td><td>Info heeft niet geleid tot meer kennis over eigen situatie</td></tr>
<tr><td>Beetje meer kennis over inburgering: 27%</td><td>Info heeft gedeeltelijk geleid tot meer kennis over eigen situatie: 33%</td></tr>
<tr><td>Veel meer kennis over inburgering: 20%</td><td>Info heeft volledig geleid tot meer kennis over eigen situatie: 33%</td></tr>
<tr><td colspan="3">Conclusie
• Bijna de helft van de inburgeraars heeft door de informatie ten minste een beetje meer kennis gekregen over inburgeren (47%).
• Twee derde van de inburgeraars kent zijn eigen verplichtingen en mogelijkheden ten aanzien van inburgering ten minste gedeeltelijk door de informatie van de gemeente/SVWR (66%).</td></tr>
</table>

De bovenstaande figuur laat zien dat de kennis over inburgering voor de helft van de respondenten (enigszins) is toegenomen door de informatie. Dit is een vrij laag percentage. Dit kan worden verklaard doordat nog niet alle respondenten een intakegesprek bij de gemeente hebben gekregen. Het is ook mogelijk dat de respondenten al vrij veel zelf wisten over inburgering uit andere bronnen en dat deze kennis is aangevuld met de informatie van de gemeente. Voorts blijkt dat de inburgeraars vooral over de meer algemene onderwerpen wat betreft inburgering voldoende kennis hebben. Meer specifieke informatie over kosten, examenlocaties en het organiseren van een traject zijn in mindere mate bekend. Opnieuw is een mogelijke verklaring dat een groot deel van de inburgeraars nog niet op intakegesprek bij de gemeente is geweest. Juist in dit gesprek wordt dit soort informatie overgedragen. Anderzijds is een mogelijke verklaring dat de inburgeraars die tot nu toe zijn opgeroepen veelal een aanbod krijgen van de gemeente. In dat geval zijn de genoemde onderwerpen minder relevant.

5.2.2 Doelmatigheid

Hoofdconclusie
De doelmatigheid van de informatievoorziening in Ridderkerk, waarbij gekeken wordt naar de inspanningen in relatie tot de opbrengsten, is gering. De gemeente heeft gekozen voor een tijdsintensief

informatiemodel waarbij verschillende organisaties en actoren betrokken zijn. Hierdoor duurt het proces lang en blijft het bereik achter. Tegelijkertijd zijn er geen aanwijzingen dat deze aanpak leidt tot een betere informatieoverdracht of een grotere kennis onder de doelgroep over inburgering.

Het informatiemodel van gemeente Ridderkerk is logistiek ingewikkeld en kost bovenal veel tijd. Voordat de inburgeraar op intakegesprek komt bij de gemeente, waar hij de belangrijkste informatie krijgt zoals informatie over zijn rechten en zijn plichten, kunnen er drie maanden overheen gaan. In die drie maanden wordt er veel werk verzet. De inburgeraar krijgt meerdere aankondigings-/uitnodigingsbrieven van de gemeente; vrijwilligers worden gemobiliseerd voor het afleggen van het huisbezoek; er is sprake van terugkoppeling en afstemming tussen de gemeente en SVWR; het huisbezoek wordt afgelegd en het evaluatieformulier ingevuld. Hierdoor is het niet mogelijk om inburgeraars in grote aantallen tegelijk te benaderen en gaat er meer tijd overheen voordat het streefaantal wordt bereikt.

De opbrengsten van dit arbeids- en tijdsintensieve traject laat ruimte voor twijfel. Het blijkt dat van de inburgeraars die naar eigen zeggen zijn bereikt met informatie (vijftien personen) slechts de helft aangeeft dat dit heeft geleid tot meer kennis over inburgering. Het percentage respondenten dat door de informatie beter op de hoogte is geraakt van de eigen inburgeringssituatie is iets hoger. Opvallend is dat een meerderheid van de respondenten aangeeft dat een brief van de gemeente het beste informatiekanaal is. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat het intakegesprek bij de gemeente nog niet goed kan worden beoordeeld, omdat het merendeel van de respondenten nog niet op gesprek is geweest.

Verder is het de vraag of de inspanningen rond het huisbezoek in verhouding zijn met hoe de inburgering in Ridderkerk verder is vormgegeven. Het grootste deel van de inburgeraars moet na de informatieverstrekking de inburgering zelf organiseren en financieren. Of deze inburgeraars, door de op persoonlijke wijze verkregen informatie, sneller zullen starten met een traject dan wanneer zij alleen een intakegesprek zouden krijgen, zal moeten blijken.

5.3 Conclusies en aanbevelingen

5.3.1 Barendrecht

In Barendrecht is sprake van een grote mate van doeltreffendheid en doelmatigheid van de informatievoorziening. Met relatief eenvoudige middelen zoals een uitnodigingsbrief, een informatiefolder en een intakegesprek is het bereik en de informatieoverdracht over de rechten en plichten van de inburgeraar goed. De vertaalde informatiefolder wordt gewaardeerd door de

bereikte inburgeringsplichtingen. Zij zijn ook tevreden over de informatievoorziening bij het intakegesprek. Het feit dat de gemeente Barendrecht de informatievoorziening combineert met een inburgeringsaanbod lijkt de effectiviteit van de informatievoorziening te vergroten. Het aanbod van de gemeente maakt het daadwerkelijk starten met een traject aantrekkelijk voor de inburgeraar, omdat de organisatie en de kosten van de inburgering voornamelijk bij de gemeente liggen.

Aanbevelingen

Benaderen van organisaties om bereik te vergroten

Verbeteringen in het proces van informatievoorziening liggen vooral op het vlak van het bereik van een bredere groep inburgeraars. In dit eerste jaar zijn met name inburgeraars bereikt die relatief eenvoudig in registers te traceren zijn. Het gaat om nieuwkomers (GBA), vluchtelingen en de oudkomers met een WWB-uitkering. Vrouwen zonder uitkering zullen mogelijk moeilijker bereikbaar zijn. De plannen van de gemeente om deze groepen via de basisscholen en consultatiebureaus te benaderen, is hierbij een goede ingang. Het is dan ook belangrijk dat dit verder wordt uitgewerkt. Andere organisaties die kunnen worden betrokken bij de benadering van deze doelgroepen, zijn welzijns- en zelforganisaties.

Hoewel nieuwkomers als één van de eerste doelgroepen zouden moeten worden getraceerd, doet zich hierbij een knelpunt voor. Door nog onvoldoende afstemming tussen Burgerzaken en de afdeling Sociale Zaken, zijn de nieuwkomers relatief laat bij Sociale Zaken in beeld. Het dient dan ook tot aanbeveling om te zoeken naar een betere afstemming en heldere afspraken tussen beide gemeentelijke afdelingen.

5.3.2 Ridderkerk

In Ridderkerk is de informatievoorziening in grote mate doeltreffend. De meeste bereikte inburgeraars zijn op de hoogte van hun rechten en plichten. De methode huisbezoek is echter tijds- en arbeidsintensief, waardoor de omvang van het bereik nog beperkt is. Voor een deel wordt het beperkte bereik verklaard door de duur van de opstartfase van de huisbezoeken. Het gevolg hiervan is dat de bezoeken pas in de loop van de tweede helft van 2007 konden starten. Daarnaast is de tijdsspanne van de huisbezoeken groot. De organisatie, het vinden van een geschikte vrijwilliger die beschikbaar is en de terugkoppeling van de informatie naar de gemeente kost tijd. Het kan daardoor maanden duren voordat de inburgeraar uiteindelijk bij het intakegesprek van de gemeente komt. De lange tijdsduur lijkt de doelmatigheid van de huisbezoeken te beperken, vooral omdat uit het onderzoek niet naar voren komt dat een huisbezoek leidt tot een hoger rendement in termen van bereik, waardering door de doelgroep en toegenomen kennis over inburgering.

Aanbevelingen

Selectieve inzet methode huisboek

Ridderkerk zou zich kunnen beraden of de methode huisbezoek de meest efficiënte methode is voor het informeren van de doelgroep. Het is een arbeids- en tijdsintensieve methode die over verschillende schijven loopt. Wanneer de vergelijking met Barendrecht wordt gemaakt, blijkt dat inburgeraars voldoende hebben aan een uitnodigingsbrief met een bijgevoegde folder (in de eigen taal) om naar het intakegesprek bij de gemeente te komen. De gemeente Ridderkerk zou de methode huisbezoek selectiever kunnen inzetten, bijvoorbeeld bij inburgeraars die niet op een schriftelijke uitnodiging reageren. Mogelijk is voor die groep de drempel om direct na een schriftelijke uitnodiging naar de gemeente te komen te hoog. In een dergelijk geval kan een persoonlijke aanpak via huisbezoek meer effect hebben. Dit geldt mogelijk met name voor de doelgroepen die tot nu toe nog niet zijn benaderd, zoals inburgeringsplichtige vrouwen zonder uitkering.

Uitbreiding doelgroepen aan wie de gemeente een aanbod doet

De gemeente Ridderkerk biedt alleen een inburgeringsaanbod aan de groep waarvoor dit in de wet is vastgelegd, te weten asielgerechtigden (de zogenoemde ‘moet doelgroep’). Daarnaast biedt de gemeente een aanbod aan WWB-gerechtigden (de zogenoemde ‘kan doelgroep’). Het Deltaplan Inburgering biedt echter ruimte om als gemeente aan meer groepen een aanbod te doen. Uit het onderzoek in Barendrecht komt naar voren dat de combinatie van informatievoorziening en het doen van een aanbod aan een brede groep van inburgeraars leidt tot een beter bereik en een betere doorstroom naar trajecten.

6 SAMENVATTING

In dit rapport is verslag gedaan van het onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de informatieoverdracht aan inburgeringsplichtigen door de gemeenten Barendrecht en Ridderkerk. De gemeenten hebben in het kader van de Wet inburgering de wettelijke plicht om inburgeringsplichtigen op te roepen en van informatie over hun rechten en plichten te voorzien. De gemeente Barendrecht doet dit door het sturen van een uitnodigingsbrief voor een intakegesprek met een folder in de eigen taal. In Ridderkerk krijgen de inburgeringsplichtigen eerst een huisbezoek van een vrijwilliger van SVWR die de inburgeringsplichtige informatie geeft, waarna een intake bij de gemeente plaatsvindt, waarin onder meer een eventueel aanbod wordt besproken.

De onderzoeksvragen waren de volgende:
- In hoeverre is de informatievoorziening doeltreffend?
- In hoeverre is de informatievoorziening doelmatig?
- Wat zijn de ervaringen van de doelgroep als het gaat om de informatievoorziening?

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, is gebruikgemaakt van drie methoden. Er zijn gesprekken gehouden met de betrokken uitvoerders en beleidsmakers van de twee gemeenten en SVWR. Ook zijn de relevante beleidsdocumenten bestudeerd. Daarnaast is een enquête gehouden onder inburgeringsplichtigen die reeds opgeroepen waren door de gemeente. De respons op de enquête was hoog met maar liefst 65 procent in beide gemeenten. In Barendrecht betreft het 34 respondenten en in Ridderkerk 17.

In het rapport zijn de uitkomsten steeds apart beschreven per gemeente. In hoofdstuk 2 is ingegaan op de vormgeving van de informatievoorziening in beide gemeenten. In hoofdstuk 3 zijn de resultaten van de enquête in Barendrecht gepresenteerd en in hoofdstuk 4 de resultaten voor Ridderkerk. In hoofdstuk 5 is een beschouwing van de doeltreffendheid en doelmatigheid voor beide gemeenten gegeven.

In deze conclusies worden kort de onderzoeksvragen beantwoord. Dit wordt voor de gemeenten samen gedaan. Hierna volgen de belangrijkste conclusie en worden de aanbevelingen gegeven.

Doeltreffendheid
In beide gemeenten is de informatievoorziening in grote mate doeltreffend. Een ruime meerderheid van de inburgeraars geeft aan dat zij door de informatie van de gemeente meer weten over de inburgering en over hun eigen rechten en plichten.
Het bereik verschilt wel tussen de gemeenten. De gemeente Barendrecht heeft in het eerste inburgeringsjaar relatief veel inburgeringsplichtigen bereikt. Een meerderheid is doorgestroomd naar een inburgeringstraject. De

gemeente Ridderkerk heeft minder inburgeringsplichtigen bereikt dan zij had gehoopt te bereiken in het eerste inburgeringsjaar. Een belangrijke reden hiervoor is de vertraging die is opgelopen bij het opzetten van de huisbezoeken en de lange doorlooptijd tussen de verschillende schijven van de informatievoorziening. Een derde van de bereikte inburgeringsplichtigen is doorgestroomd naar een inburgeringstraject.

Doelmatigheid

In Barendrecht is de informatievoorziening in grote mate doelmatig. Een schriftelijke uitnodiging met een folder in de eigen taal blijkt voor veruit de meeste inburgeringsplichtigen voldoende om op intakegesprek bij de gemeente te komen. De meeste geënquêteerde inburgeringsplichtingen geven aan dat ze vervolgens over voldoende informatie beschikken over hun eigen inburgeringssituatie. Zij waarderen de informatievoorziening van de gemeente dan ook positief.
In Ridderkerk is de informatievoorziening veel minder doelmatig. Door de vertraging bij de opstart van de methode huisbezoek zijn nog maar weinig inbugeringsplichtigen bereikt. De opzet van de informatievoorziening is arbeids- en tijdsintensief, maar lijkt niet te leiden tot een grotere kennis over de inburgering dan wanneer alleen van een schriftelijke benadering en intake gebruik wordt gemaakt, zoals in Barendrecht.

Ervaringen van de doelgroep

Over het algemeen komt er een positief beeld uit de enquête onder de inburgeringsplichtigen naar voren. Veruit de meesten weten dat zij contact hebben gehad met de gemeenten en geven aan dat hun kennis over inburgering is vergroot. In Barendrecht worden vooral de folder en het gesprek bij de gemeente gewaardeerd, in Ridderkerk de brief van de gemeente en het huisbezoek.

Conclusie en aanbevelingen

Uit het onderzoek komt naar voren dat vooralsnog de meerwaarde van de huisbezoeken om de inburgeringsplichtigen te informeren over hun rechten en plichten beperkt is. Voor de doelgroep die tot nu toe benaderd is – nieuw-komers, asielgerechtigden en inburgeringsplichtigen met een WWB-uitkering – lijkt een uitnodigingsbrief met eventueel een informatiefolder en een intakegesprek voldoende om hen te bereiken. Voor het deel van de groep inburgeringsplichtigen die de gemeenten nog nauwelijks heeft benaderd, met name vrouwen zonder werk of uitkering, ligt dit waarschijnlijk anders. Zij hebben mogelijk een grotere afstand tot de gemeente, zodat een huisbezoek voor hen goed kan werken om drempels weg te nemen. Een aanbeveling is dan ook om het instrument huisbezoek selectief in te zetten. Indien het huisbezoek echter niet wordt gevolgd door een aanbod van de gemeente, is de verwachting dat de opbrengsten, ook voor deze groep, alsnog beperkt zal blijven. Tot slot is een aanbeveling om zo veel mogelijk instellingen zoals scholen, zelforganisaties en het consultatiebureau te betrekken bij het bereiken van inburgeringsplichtige vrouwen zonder werk of uitkering.